

samk

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

RIIKKA ILANDER

Vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa

Perheohjaus ja vertaistuen vahvistaminen
yksityisessä päiväkodissa

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
YLEMPI AMK
2023

TIIVISTELMÄ

Ilander, Riikka: Vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa. Perheohjaus ja vertaistuen vahvistaminen yksityisessä päiväkodissa.

Opinnäytetyö, ylempi AMK

Sosiaali- ja terveystieteiden ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Elokuu 2023

Sivumäärä: 66

Tutkimuksen tavoitteena oli kehittää vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa, ja laatia työnkuva varhaiskasvatuksen perheohjaajalle BSS Daghemmetiin, joka on yksityinen päiväkotikiitos Porissa. Tavoitteena oli myös pohtia vertaistukea ja sen merkitystä vanhemmuudessa sekä menetelmiä vertaistuen vahvistamiseksi varhaiskasvatuksessa.

Kehittämistyön tavoitteen saavuttamiseksi tutkimuksessa selvitettiin BSS Daghemmetin asiakasperheiden vanhempien toiveita ja tuen tarpeita sekä henkilökunnan kokemuksia ja ajatuksia vanhemmuuden tukemisesta ja heidän tarpeistaan. Kehittämistyössä kartoitettiin myös muualla Suomessa toteutettua vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa, ja haastateltiin Porin kaupungin varhaiskasvatuksen perheohjaajia.

Kehittämistyössä käsiteltiin myös varhaiskasvatuksen perheohjaajan työtettä ja menetelmiä teoreettisen viitekehyksen kautta, erityisesti psykososiaalisen tuen ja systeemisen perhetyön näkökulmista.

Aineistosta nousi esiin: psykososiaalinen tuki, ongelmien tunnistaminen, vertaistoiminnan vahvistaminen, matala kynnys, arjen toimintojen tukeminen sekä kaksikielisyyden tuomat haasteet.

Kehittämistyön tuloksena laadittiin BSS Daghemmetille varhaiskasvatuksen perheohjaajan työnkuva, jossa kuvataan aineistoanalyysin pohjalta niitä menetelmiä ja työorientaatioita, joilla vanhemmuuden tukemista voisi toteuttaa.

Avainsanat: Vanhemmuus, vanhemmuuden tukeminen, varhaiskasvatus, vertaistuki, perheohjaus.

Abstract

Ilander, Riikka: Supporting Parenthood in Early Childhood Education. Family Guidance and Strengthening Peer Support in a Private Daycare Center

Master's thesis

Master of Social Services

August 2023

Number of pages: 66

The aim of the study was to develop parenting support in early childhood education and to create a job description for a family guide in BSS Daghemmet, a private daycare center in Pori. The objective was also to contemplate peer support and its significance in parenting, as well as methods to strengthen peer support in early childhood education.

To achieve the goal of the development work, the study investigated the desires and support needs of the parents of BSS Daghemmet's client families, as well as the experiences and thoughts of the staff regarding parenting support and their own needs. The development work also surveyed parenting support implemented in other parts of Finland within early childhood education and conducted interviews with family guides in the early childhood education of the City of Pori.

The development work also addressed the approach and methods of the early childhood education family guide through a theoretical framework, particularly from the perspectives of psychosocial support and systemic family work.

The following themes emerged from the data: psychosocial support, problem identification, strengthening of peer activities, low threshold, support for daily functions, and challenges posed by bilingualism.

As a result of the development work, a job description for an early childhood education family guide was created for BSS Daghemmet. The description outlines the methods and work orientations, based on the analysis of the data, through which parenting support could be implemented.

Keywords: Parenthood, parenting support, early childhood education, peer support, family guidance.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 VANHEMMUUS	7
2.1 Vanhemmuus muuttuvassa yhteiskunnassa	7
2.2 Vanhemmuuden tukeminen.....	10
2.3 Yhteisöllisyys ja vertaistuki	12
3 VARHAISKASVATUKSEN PERHEOHJAUKSEN TYÖOTE	15
3.1 Perhetyö ja perheohjaus.....	15
3.2 Matalan kynnyksen palvelu ja varhainen tuki	17
3.3 Psykososiaalinen näkökulma perheohjauksessa	18
3.4 Systeeminen perhetyö.....	20
3.5 Varhaiskasvatus perheiden tukena	21
4 TUTKIMUSASETELMA	23
4.1 Kehittämistehtävän määrittely	23
4.2 Toimintaympäristön ja kehittämisiongelman kuvaus	24
4.3 Kehittämismenetelmät	26
4.3.1 Laadullinen kehittämistutkimus	26
4.3.2 Tutkimuksen eettinen näkökulma	27
4.3.3 Kysely vanhemmille	29
4.3.4 Yhteistoiminnallinen keskustelu - Henkilökunta	30
4.3.5 Fokusryhmähaastattelu – Porin kaupungin perheohjaajat	31
4.3.6 Sisältöanalyysi - varhaiskasvatuksen perheohjaus muualla Suomessa	32
4.4 Aineiston analysointimenetelmät	33
5 TUTKIMUSTULOKSET	34
5.1 Vanhemmat	34
5.2 Henkilökunta.....	36
5.3 Varhaiskasvatuksen perheohjaus muualla Suomessa	38
5.4 Porin kaupungin perheohjaajat.....	41
6 KEHITTÄMISTYÖN TULOS.....	45
7 POHDINTA	51
LÄHTEET.....	55
LIITE 1: KYSELY VANHEMMILLE.....	60
LIITE 2: ENNAKKO-OHJE HENKILÖKUNNALLE.....	65
LIITE 3: FOKUSRYHMÄHAASTATTELUN KYSYMYKSET.....	66

1 JOHDANTO

Vanhemmuus antaa elämään sisältöä ja iloa. Lapsen oppiminen ja kasvun seuraaminen, yhdessä oleminen ja kahdenkeskiset hetket, lapsen osoittama läheisyys ja ilon tarttuminen ovat niitä hetkiä, jotka saavat hymyn vanhemman huulille. (Kivijärvi ym., 2009, s. 64.) Vanhemmuus ei kuitenkaan aina ole helppoa eikä yksinkertaista, ja vanhempien elämässä tapahtuu muutoksia, jotka aiheuttavat epävarmuutta ja stressiä perheiden arkeen. Nykyään voi lukea myös mediasta, että vanhemmuus on hukassa, ja samaa viestiä kuulee jopa ammattilaisten suusta.

Mutta yhteiskunta on muuttunut viimeisten vuosikymmenten aikana. Perheissä on tapahtunut rakenteellisia muutoksia: vanhemmiksi tullaan myöhäisemmällä iällä, avioerot ovat lisääntyneet ja perheiden lapsiluku on pienentynyt (Sorsa T. ym., 2022, s. 9). Nämä muutokset saattavat johtaa siihen, että perheillä ei välttämättä ole isoa tukiverkostoa tai muita läheisiä, joilla on kokemuksia lapsista ja vanhemmuudesta. Aina ei itsellä ole ratkaisuja tai välineitä konkreettisisa kasvatustilanteissa, jolloin vanhemmuus saattaa ajoittain tuntua vaikealta ja raskaalta (Kivijärvi ym., 2009, s. 68).

Myös sosiaalinen media asettaa vanhemmuudelle ja vanhemmille luonnottomia tavoitteita: vanhemmuus ei ole aina siistejä, valkoisia koteja, puhtaissa vaatteissa olevia lapsia, joiden vanhemmat ehtivät joogaamaan ja huolehtimaan itsestään. Vanhemmuus on ihanaa, elämän tärkein tehtävä, mutta se voi myös olla uuvuttavaa, yksinäistä ja päivästä toiseen selviytymistä.

Yhteiskunnallisesti ollaan huolissaan vanhempien voimavaroista ja niiden riittämisestä lapsiperheissä. Tästä syystä lapsiperheiden palveluita on kehitetty ja niihin on kiinnitetty erityistä huomiota viime vuosikymmeninä. Kehittämisen tarve on kohdistunut erityisesti lasten ja perheiden psykososiaalisten tarpeiden

(esimerkiksi sosiaalinen vuorovaikutus ja tunne-elämän pulmat) kehittämiseen ja huomioimiseen. (Vaininen, 2011, s. 63.)

Sama on huomattu myös varhaiskasvatuksessa, jossa on lähdetty pohtimaan menetelmiä vanhemmuuden ja perheiden hyvinvoinnin tukemiseen. Varhaiskasvatuksessa vanhempien tukemista on ryhdytty vahvistamaan mm. palkkaamalla kuntiin varhaiskasvatuksen perheohjaajia. (Mäkinen ym. 2009, 107.)

Varhaiskasvatuksessa kohdataan vanhempia päivittäin. Varhaiskasvatus on paikka, jossa vanhemmat ovat saavutettavissa ja helposti lähestyttävissä. Olen pohtinut työssäni varhaiskasvatuksen opettajana sitä, miten voisimme auttaa ja tukea vanhempia, kun siihen ei ole ajallisia resursseja. Vanhemmat haluavat usein keskustella pienistä ja isommistakin asioista, jotka koskettavat perheen arkea, ja itse olen kokenut varhaiskasvatuksen opettajan tehtävässä riittämättömyyden tunnetta, kun en ole pystynyt vanhempia auttamaan ja tukemaan omasta mielestäni riittävästi. Vanhemmilta saamani palautteen mukaan moni vanhempi kaipaa myös vertaistukea muista päiväkodin vanhemmista, ja monella tuntuu olevan tarve laajentaa sosiaalista verkostoaan.

YAMK-opintojen aikana, kun keskustelimme muiden varhaiskasvatuksessa työssä olevien opiskelijoiden kanssa, huomasin että monella varhaiskasvatuksen opettajalla on samoja ajatuksia vanhemmuuden tukemisesta. Monessa kunnassa onkin jo ryhdytty toimiin asian suhteen ja aiheesta on tehty opinnäytetyitä ja varhaiskasvatuksen perheohjaajia on jo useammassakin kunnassa. Nämä palvelut ovat kuitenkin suunnattu kunnallisen varhaiskasvatuksen asiakasperheille, ja yksityiset päiväkodit jäävät näiden palvelujen ulkopuolelle. Näistä lähtökohdista ryhdyin pohtimaan sitä, miten omalla työpaikallani (päiväkoti BSS Daghemmet) voitaisiin tukea vanhemmuutta ja perheiden hyvinvointia sekä lisätä vertaistukea ja madaltaa kynnystä tuen ja vertaistuen saamiseksi.

2 VANHEMMUUS

2.1 Vanhemmuus muuttuvassa yhteiskunnassa

Huoltaja, rajojen asettaja, elämän opettaja ja rakkauden antaja. Vanhemmuuden rooli kestää koko elämän kerran alettuaan, mutta muuttaa muotoaan eri elämäntilanteissa ja lapsen kehitysvaiheissa. Kehittyminen ja kasvaminen vanhempana on mahdollista, eikä täydellistä vanhemmuutta ole, eikä siihen ole tarvettakaan pyrkiä. (Järvinen ym., 2012, s. 124–125.)

Vanhemmuus on kasvamista ja uuden oppimista, joka etenee lapsen mukana. Vanhemmuus on elämänmittainen ihmissuhde, jonka kautta vanhempi saattaa kokea uudelleen myös oman lapsuutensa. Vanhemmuuden tärkein tehtävä on antaa lapselle turvallisuuden tunteen. Vanhemman kasvatustyyli riippuu hänen omasta arvomaailmastaan, sekä usein myös hänen omasta lapsuudestaan, persoonallisuudestaan ja elämäntilanteestaan. On myös tärkeää, että vanhempi arvostaa itseään ja kokee myös arvostusta lähipiirissään. (Lehtimaja, 2007, s. 236.)

Vanhemmuudelle on erilaisia määritelmiä. Vanhemmuus voi olla biologista, sosiaalista, juridista ja psykologista. (Hyvärinen, 2007, s. 354.) Biologinen vanhemmuus viittaa perinnölliseen suhteeseen, ja arkikielessä tarkoitetaan yleensä biologisia vanhempia, kun puhutaan äideistä ja isistä. Juridiseksi vanhemmaksi tullaan lähinnä isyyden tunnustamisen ja adoptoinnin kautta, eli vanhemmalla on lain asettamat oikeudet ja velvollisuudet.

Sosiaalisella vanhemmuudella tarkoitetaan sitä, että asutaan lapsen kanssa, jaetaan lapsen arki ja kasvatust vastuu. Aikuista ei välttämättä kutsuta äidiksi tai isäksi, vaan etunimellä. Uusperheissä toisinaan sovitaan, että päävastuu kasvatuksesta on biologisella vanhemmalla, mutta suositeltavaa on, että kaikilla vanhemmilla on yhtäläinen oikeus ja velvollisuus osallistua lapsen kasvatukseen ja elämään muutenkin. (Hyvärinen, 2007, s. 354.)

Psykologinen vanhemmuus perustuu aikuisen ja lapsen välisen kiintymykseen perustuvaan suhteeseen. Psykologinen vanhempi on aikuinen, jota lapsi pitää itselleen tärkeänä, ja keneen hän voi luottaa. Psykologinen vanhempi on luonut lapsen turvallisen kiintymyssuhteen, joka ei ole itsestään selvää biologiselle, juridiselle tai sosiaaliselle vanhemmalle. (Hyvärinen, 2007, s. 354.)

Eronneet vanhemmat ovat sidoksissa toisiinsa loppuelämänsä yhteisen vanhemmuuden kautta. Yhteishuoltajuus on nykyään tavallista biologisten vanhempien kesken, mutta sosiaalisilta vanhemmilta puuttuu juridisen vanhemmuuden rooli ja heidän roolinsa perustuu aikuisten väliseen sopimukseen. Epävarmuus ja riittämättömyys ovat lähes jokaiselle vanhemmalle tuttuja tunteita, ja vanhemmat kaipaavat tukea omaan vanhemmuuteensa, jolloin sosiaalisten suhteiden verkosto ja siitä saatava tuki on erittäin tärkeässä roolissa. (Järvinen ym., 2012, s. 127.)

Vanhemmuuteen on kohdistunut viime vuosina entistä enemmän odotuksia ja paineita. Myös lasten hyvinvointia ja etuja tarkastellaan avoimesti aiempaa enemmän. Vanhemmuus on intensiivisempää, ja erityisesti äitiys on muuttunut vaativammaksi. Äitien oletetaan tekevän valintoja ”hyvän äitiyden” pohjalta, ja kuitenkin samalla oletetaan, että äidit ovat enemmän ja nopeammin synnytyksen jälkeen mukana työelämässä. (Terävä ym., 2022, s. 135.)

Toisaalta vanhempien huolta lapsesta on tutkittu vain vähän. On tärkeää, että vanhemmilla on mahdollisuus puhua huolista ja avun tarpeesta. Median myötä lisääntyvät myös uhkakuvat, jotka lisäävät huolta lapsesta, ja huolet saattavat aiheuttaa ylisuojelevuutta lasta kohtaan. Vanhemman pitää oppia luottamaan lapseen, jotta tämä uskaltaa ottaa riskejä ja selviytyä riskeistä lapsen ikätasoon ja kehitykseen sopivalla tavalla. (Pulkinen, 2022, s. 149–150.)

Riittämättömyyden tunne on yleinen tunne vanhemmuudessa, kun paineita hyvästä vanhemmuudesta tulee monesta eri suunnasta. Se on kuitenkin normaali tunne, ja siitä vapautumiseen auttaa puhuminen. Puhumisesta on apua myös oman vanhemmuusidentiteetin löytämiseen. Vanhempien jaksamiseen

vaikuttavat monet asiat: taloudellinen tilanne, työelämän lapsiystävällisyys, työssä jaksaminen, työttömyys sekä asumisjärjestelyt, lapsen viihtyminen varhaiskasvatuksessa sekä koko perheen terveys (Pulkkinen, 2022, s. 156, 160).

Vanhemmaksi kasvamisen eri tukimuotoja on muun muassa tiedollisen tuen tarjoaminen, perhekahviloiden sekä muiden tapaamismuotojen käyttö yhteydenpidon ja keskustelun mahdollistamiseksi muihin vanhempiin, vertaistuen järjestäminen lasten vanhemmille erilaisten ryhmien muodossa, vanhemmuuden ja lasten tukeminen parisuhteen erotilanteessa, varhainen tuki sekä intensiivinen tuki kun avuntarve ilmenee. (Pulkkinen, 2022, s. 157.)

Vanhempien on helppo etsiä neuvoja internetistä, keskustelupalstoilta ja sosiaalisesta mediasta sen sijaan että kysyisivät ammattilaisilta. Sosiaalisesta mediasta saadut neuvot voivat olla ristiriidassa ammattilaisten tai omalta perheeltä saatujen neuvojen kanssa, jolloin tuoreen vanhemman voi olla vaikea tietää ketä uskoa. Perhe-elämä on muuttunut viime vuosikymmenten aikana, eivätkä perheet ole enää samalla tavalla yhteydessä sukulaisiin ja naapureihin kuin ennen. Tämän myötä myös perheiden turvaverkot ovat pienentyneet. (Ulferts, 2020, s. 7–8.)

Vanhemmuus on monella tapaa yksityinen asia, eikä siihen liity julkista valvontaa, ja vanhemmilla on vapaus toimia valitsemallaan tavalla (Pulkkinen, 2022, s. 164). Vanhemmuutta voidaan kuitenkin tukea monella eri tavalla mm. matalan kynnyksen palveluilla, korostamalla vanhempien vahvuuksia, yhteisöllisyyden lisäämisellä ja kouluttamalla ammattilaisia perheiden tukemiseen (Ulferts, 2020, s. 36–38).

Vanhemmuus on harvoin helppoa ja yksinkertaista. Yksinäisen ja uupuneen vanhemman on vaikea olla lapselleen emotionaalisesti läsnä. Vanhempi tarvitsee tuekseen ystäviä, sukulaisia, muita vanhempia, varhaiskasvatusta ja muita ammattilaisia. Täydellistä vanhemmuutta ei siis ole, mutta ei myöskään täydellistä vanhempaa. Siksi onkin tärkeää, että vanhempi osaa hakea apua

ja tietää mistä tukea saa (Terävä & Böök, 2022, s. 85). Kun vanhempi voi hyvin, hän jakaa hyvinvointia myös lapsilleen (Pulkkinen, 2022, s. 153).

2.2 Vanhemmuuden tukeminen

Neuvola on perinteisesti ollut se paikka, josta alle kouluikäisten lasten perheet saavat tukea. Suomen neuvolasysteemi on vertaansa vailla, mutta kerta vuodessa ei aina riitä tuen saamiseksi. Vanhemmat toivovat, että neuvolassa käsiteltäisiin enemmän mm. perheen ihmissuhteita ja niiden ongelmia, vanhemmuutta ja vanhemmuuden voimavaroja, sekä vanhempien tarpeita (Vaininen, 2011, s. 64).

Suomen perhepolitiikka on myös korostanut vanhemmuuden tukemista ja vanhemman tukemisen vaikutuksia lapsen hyvinvointiin. Helmikuussa 2021 julkaistiin Suomen ensimmäinen Lapsistrategia, jossa on merkittävässä roolissa matalan kynnyksen toimintamuodot ja varhainen tuki ennalta ehkäisevinä työmuotoina, ja tavoitteena on vahvistaa ja kehittää näitä. (Lapsistrategia 2021, 27–28, 41.)

Perheen ja vanhemmuuden tukeminen voidaan jakaa myös taloudelliseen tukeen, psykososiaaliseen tukeen tai palveluihin. Lapsiperheiden ja vanhemmuuden tukeminen on monen palvelun tavoitteena, mutta niille ei ole tarkkaa määritelmää, käytännössä vanhemmat itse voivat määritellä sen lastenhoitoavuksi, toisaalta se voi olla huomattavan laajempi, perheen hyvinvointia lisäävä palvelu. Eniten tukea lapsiperheet saavat lapsilisien ja varhaiskasvatuksen kautta. Varhaislapsuudessa neuvolan rooli vanhemmuuden tukijana on suuri, mutta osalle perheistä se ei riitä. (Rautio, 2016, s. 22–24.)

Vanhemmuuden tukemisella voidaan tarkoittaa joko vuorovaikutustaitojen tukemista vanhemman ja lapsen välillä tai vanhempien yhteisöllisyyden ja sitä kautta vertaissuhteiden tukemista. Yksilöllisen vanhemmuuden tukemisen tavoitteena on auttaa vanhempaa itseään löytämään omat vahvuutensa, asiantuntijuutensa ja tietoisuutensa vanhempana. Yhteisöllisessä vanhemmuuden

tukemisessa vanhempia kannustetaan etsimään tukea muista vanhemmista vanhemmuuteen liittyvissä pohdinnoissa. (Sihvonen, 2020, s. 73–74.)

Vanhempien hyvinvointi sekä vanhemman tunne- ja vuorovaikutustaidot vaikuttavat vahvasti myös lapsen hyvinvointiin (Heiskanen ym., 2019, s. 30). Suurin osa vanhemmista kokee voivansa hyvin, ja että perheen arki toimii hyvin. Kuitenkin osa vanhemmista kokee riittämättömyyttä vanhempana, ja he ovat huolissaan omasta jaksamisestaan. Vanhempien ei myöskään aina ole helppoa tuoda julki omaan vanhemmuuteensa liittyviä ongelmia, kun taas huoli lapsesta ilmaistaan lähes aina. (Vuorenmaa 2019, s. 1, 6.) Vanhemmuuteen ja siihen liittyviin huoliin on myös vaikeampi saada apua kuin lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyviin huoliin (Lammi-Taskula, 2014, s. 220).

Vanhemmat kokevat, että he saavat riittävästi tukea huoliin, jotka liittyvät lapsen kehitykseen ja kasvuun, mutta harvemmin tukea on saatavilla, kun huolet liittyvät vanhemmuuteen ja perheen tilanteeseen. Kynnys hakea apua, vähäiset resurssit, varhaisen tunnistamisen vaikeudet sekä vertaistoiminnan vähäisyys ovat esteinä avun saamiselle. Varhaiskasvatuksen yksiköiltä myös puuttuu usein toimintamalli tilanteeseen, jossa koetaan, että vanhemmalla on tuen tarvetta. (Halme ym. 2015, s. 15.)

Vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukemisella on ennaltaehkäisevä vaikutus (Sorsa M. ym., 2022, 96). Vanhemmuuden ja perheiden tukemisella on mahdollista vahvistaa lasten ja perheiden hyvinvointia. Näin on mahdollista varhaisessa vaiheessa kuulla, jos he esimerkiksi kokevat huolta vanhemmuudestaan ja jaksamisestaan, eivätkä pysty iloitsemaan lapsestaan ja vanhemmuudestaan. Oikea-aikainen ja täsmällinen tuki auttaa heitä löytämään ilon ja pärjäämisen tunteita. (Mäkelä, 2019, s. 17.)

Perheitä voidaan tukea ammattilaisen, asiantuntijan tai kumppanuuden näkökulmasta. Ammattilaisen näkökulmasta ammattilainen on asiantuntija, ja tietää asiat vanhempia paremmin ja jakaa asiantuntijuuttaan vanhemmille. Asiakkaan näkökulmasta ammattilainen ei aina muista vastuutaan.

Kumppanuudessa yhdistyvät sekä ammattilaisen että asiakkaan näkökulmat, ja ammattilaisella on paremmat edellytykset toimia perhelähtöisesti perheen parhaaksi. Tärkeää onkin arvostaa vanhempien asiantuntijuutta omasta lapsestaan. Kun perhelähtöisyys on aitoa, vanhemmat ja huoltajat ovat mukana lastensa interventioiden suunnittelussa ja toteutuksessa, ja heitä myös kannustetaan tukemaan lasta kotona. (Rantala ym., 2018, s. 8)

On myös tärkeää, että ammattilainen tukee vanhemmuutta luomalla häneen uskoa itseensä ja taitoihinsa. Yhdessä suunniteltujen, kotona tehtävien tukitoimien tulee olla myös tarpeeksi pieniä ja perheen arkeen sopivia, jotta vanhemmat pystyvät toteuttamaan niitä. Tärkeimmäksi onkin koettu, että ohjaus kohdistuu vanhempien ohjaamiseen, eikä kahdenkeskiseen toimintaan lapsen kanssa. (Rantala ym., 2018, s. 10.)

2.3 Yhteisöllisyys ja vertaistuki

Tosiasia on, että äidin ja lapsen tarpeet eivät aina kohtaa. Lapsi tarvitsee elämänsä myös muita aikuisia ja lapsia, jotta äidillä on mahdollisuus toteuttaa äitiyden lisäksi myös muita tarpeitaan. Kun vanhempi saa apua vanhemmuutensa, se suojaa myös häntä itseään uupumiselta, ja hän voi olla parhaimmillaan sekä vanhemmuudessa että työelämässä. (Mäkelä, 2019, s. 12.) Onkin tärkeää painottaa yhteisöllisyyttä ja vertaistuen merkitystä vanhemmuuden vahvistamisessa. (Sihvonen, 2020, s. 36.)

Vanhemmuudesta ei tarvitse selviytyä yksin. Kun kohtaa toisen vanhemman, jonka kanssa jakaa arjen huolia, on helpompaa jaksaa arkea ja sitä kautta nähdä, että muillakin vanhemmilla on samanlaista. (Heiskanen ym., 2019, s.32.) Yhteisöllisyys on vanhemmalle merkittävää ja se on lastenkasvatuksessa ihmisen vahvuus. Pahimmillaan ilman yhteisöllisyyttä, vanhempi voi masentua ja menettää toivonsa, joka taas on uhka myös lapsen hyvinvoinnille. (Mäkelä, 2019, s. 12.)

Jos vanhempi kokee, ettei hän saa tarpeeksi apua vanhemmuuteensa, hän saattaa myös kokea, että vanhemmuus ottaa enemmän kuin antaa, ja vanhemman ja lapsen suhde voi kääntyä hylkiväksi. Edelleen on vanhempia, jotka kokevat jäävänsä yksin, ja kulttuurissamme onkin vahva eetos yksin selviämisestä, jonka seurauksena olettamuksena saattaakin olla, että yksin selviäminen kuuluu vanhemmuuteen. Monet vanhemmat kertovatkin, että on vaikea myöntää tarvitsevänsä apua ja jos apua pyytää, voi silti kokea jäävänsä yksin. Osa vanhemmista myös toivoo, että voisi saada enemmän tukea. (Mäkelä, 2019, s. 13.)

Keskustelut hiekkalaatikolla tai naapurin kanssa voivat olla elintärkeä tuki vanhemmalle. Yhteys muiden vanhempien kanssa rikastuttaa ja laajentaa kuvaa vanhemmuudesta ja elämästä lapsen kanssa: muidenkin lapset nukkuvat huonosti, käyttäytyvät uhmakkaasti tai syövät huonosti. (Kalland 2007, s. 347.) Vanhemmuuden pulmat ja ilot eri ikäkausina ovat usein puheenaiheina aikuisien kohtaamisissa arjessa. On helpottavaa ja voimaannuttavaa kuulla, ettei ole ainoa, jolla on vaikeita hetkiä ja tunteita, vaan on muitakin vanhempia, jotka käyvät läpi samoja asioita.

Kaikilla ei kuitenkaan ole läheisten verkostoa, isovanhempia tai muita sukulaisia lähellä, tai toisinaan kriisi voi olla niin iso, että läheiset ihmissuhteet kuormittuvat ja tunne ulkopuolisuudesta voi kasvaa (Kalland 2007, s. 347; Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen, 2009, s. 10). Tällöin tarve vertaistukeen ja kohtaamispaikkoihin korostuu (Heiskanen, 2019, s. 32). Varhaiskasvatuksen piirissä olevilla on mahdollisuus tukeutua varhaiskasvatuksen ammattilaisiin, jotka ovat läsnä heidän arjessaan päivittäin. Jo tieto siitä, että on olemassa henkilö, johon voi tukeutua tietäen, että apua saa tarvittaessa matalalla kynnyksellä, tekee arjesta helpompaa selviytyä (Kalland 2007, s. 347).

Vertaistuki perustuu auttamiseen, toisten tukemiseen ja vastavuoroiseen tuen saamiseen, jossa omat koetut asiat auttavat toisen kokemusten ymmärtämisessä (Mikkonen, 2009, s. 30). Vertaistuki perustuu ihmisen luontaiseen tarpeeseen liittyä muihin, kuulua joukkoon ja luoda sosiaalisia suhteita.

Sosiaalisten suhteiden merkitys jaksamiselle ja hyvinvoinnille on suuri. Vuorovaikutus muiden kanssa ja vertaisryhmän tuki lisää elämänhallinnan tunnetta ja vähentää stressiä. Sosiaalinen verkosto ja sen sisäiset vuorovaikutussuhteet ovat sosiaalisen tuen toteutumisen edellytys. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen, 2009, s. 10.)

Vertaistuki on lisäksi tärkeää paitsi tuen saajalle, myös tuen antajalle. Vertaistuen antaminen voi jopa lisätä itsearvoa ja vahvistaa tuntemusta siitä, että pärjää itse, kun pystyy auttamaan toista. Myös myöhäisemmässä vaiheessa, kun omasta kokemuksesta on jo aikaa, vanhempi voi kokea voimaantumisen tunnetta toista vanhempaa tukiessaan palatessaan omiin muistoihinsa, kun huomaakin samalla itse selviytyneensä. (Shilling ym., 2013, s. 605.)

Vertaistuki palvelumuotona on organisoitua ja tavoitteellista toimintaa, jonka periaatteet ovat ennalta sovittuja. Näin myös tunteiden ja kokemusten jakaminen tukee muutokseen pyrkimistä tai uuteen elämänvaiheeseen sopeutumista. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen, 2009, s. 11–12.) Vaikka vertaistuki voikin toimia myös ammatillisen työn ulkopuolella, tulokset ovat parhaita, kun ammatillinen työ yhdistetään vertaistukeen ja vertaisen tuki toimii ammatillisen tuen tukena tai yhdessä rinnakkain. Vertaisen ja ammattilaisen taidot ja kokemukset ovat erilaiset, vertaistukea ei voi antaa ammattilainen, jos hänellä ei ole asiasta samaa kokemusta. Vertaisryhmissä ammattilaisen roolina on usein olla ryhmien vetäjä tai olla muuten ryhmän tukena. (Mikkonen & Saarinen, 2018, s. 29–32.)

Vertaistuen eri muodot ovat tärkeitä ja vaikuttavia palveluja sekä ehkäisevänä että ongelmiin keskittyvänä perhetyön työmuotona. Vertaistuella on mahdollisuus vaikuttaa ja helpottaa perheen arkea välittömästi. (Rönkkö & Rytönen, 2010, s. 42.)

Pohdittava onkin, miten varhaiskasvatuksessa voidaan lisätä vertaistukea vanhemmuuden tueksi, miten vanhemmat löytäisivät toisensa ja uskaltaisivat kertoa omista huolistaan. Vanhemmat ovat fyysisesti toisiaan lähellä arjessa,

ja monella on varmasti paljon samoja kokemuksia ja huolia, mutta tällä hetkellä monen yhteys toisiin vanhempiin ovat kiireiset tervehdykset eteisessä aamulla tai iltapäivällä.

3 VARHAISKASVATUKSEN PERHEOHJAUKSEN TYÖOTE

3.1 Perhetyö ja perheohjaus

Perhetyö on käsitteenä laaja, ja se voidaan jakaa pääosin sen mukaan miten suunnitelmallista ja tavoitteellista palvelu on, mutta myös asiakkaan ja työntekijän roolin aktiivisuuden mukaan. Perhetyö on suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa, jossa työntekijä on aktiivisessa roolissa, ja tehtävät ja tavoitteet ovat useimmiten laissa säädettyjä. Perhepalvelussa asiakas on aktiivisessa roolissa: hän voi itse hakeutua palveluun ja määrittää itse sen, miten haluaa palvelua käyttää. Perhetyössä pyritään rajaamaan asiakkaita ja tuen tarvetta esimerkiksi ongelman tai äkillisen sairauden mukaan, kun taas perhepalvelu on avoinna kaikille halukkaille. (Rönkkö & Rytönen, 2010, s. 29.) Näiden määritelmien mukaan varhaiskasvatuksen perheohjauksesta puhuttaessa kyse on perhepalvelusta.

Perhetyö voidaan jaotella myös sen perusteella, minkälaista palvelua toteutetaan: ennaltaehkäisevä perhetyö, lastensuojelun perhetyö ja vaativan perhetyön osa-alue. Perheen tarpeet voivat vaihdella kausittain, ja välillä perheen tuki voi olla ennaltaehkäisevää perhetyötä ja välillä osa lastensuojelun perhetyötä. (Järvinen ym., 2012, s. 70.)

Tässä työssä puhun varhaiskasvatuksen perheohjauksesta sen perusteella, mitä muualla Suomessa on käytetty (kts. 5.3). Kun tavoitteena on tukea vanhempia ja lapsiperheitä varhaiskasvatuksessa, voidaan puhua myös varhaiskasvatuksen ennaltaehkäisevästä perhepalvelusta. Varhaiskasvatuksessa

perhepalvelu on keskustelua, ohjaamista ja neuvontaa. (Rönkkö & Rytönen, 2010, 32.)

Varhaiskasvatuksessa tehtävän perhepalvelun lähtökohtana on kasvatuskumppanuus, eli perhe ja varhaiskasvatuksen henkilökunta tukevat lapsen kasvua ja kehitystä yhdessä. Tämän määritelmän mukaan varhaiskasvatuksessa kaikki tekevät perhetyötä. (Vilén ym., 2010, s. 30.) Kun kasvatuskumppanuus ja yhteistyö varhaiskasvatuksen ja perheen välillä toimii hyvin, se on tutkimusten mukaan suojeleva tekijä lapsen hyvinvoinnin näkökulmasta vanhempien stressitilanteissa (Karila, 2016, s. 41).

Kasvatuskumppanuus voidaan ymmärtää varhaiskasvatuksen työntekijän ja lapsen vanhemman väliseksi suhteeksi, mutta oikeuskielellisesti sillä voidaan ymmärtää myös lapsen yhteishuoltajien välinen kasvatuskumppanuus (Mahkonen, 2018, s. 65). Molemmissa tapauksissa se on parhaimmillaan yhdessä toimimista ja toisiaan kunnioittavaa kasvatuskumppanuutta lapsen parhaaksi.

Päiväkodin arjessa kasvatuskumppanuus ei aina ole itsestään selvää. Siihen vaikuttavat ihmisten henkilökemiat ja henkilökunnan ammattilaisuus. Toisinaan tuntuu siltä, että kasvatuskumppanuus on pelkästään lapsen vasu keskusteluun osallistumisesta (Karila, 2016, s. 41), mutta varhaiskasvatuslaki (7b §) painottaa vanhempien osallisuutta ja vaikuttamista lapsensa varhaiskasvatukseen laajemminkin.

Vaikka se usein onkin äiti, joka tarvitsee ja hakee tukea, myös isät voivat olla tuen tarpeessa. Perhemuodot ovat moninaisia, eivätkä läheskään kaikki ole enää ydinperheitä. Näistä syistä onkin hyvä muistaa, että jos perheen aikuinen hakee tukea vanhemmuuteensa ja/tai perheessä jaksamiseen, hän ei tarvitse siihen suostumusta muilta perheenjäseniltä. Lisäksi myös muiden kuin biologisten vanhempien on mahdollista hakea ja saada tukea, ja heillä on siihen yhtäläinen oikeus. (Vilén ym., 2010, s. 11.)

Tutkimustulokset lapsiperheiden psykososiaalisen tuen puutteista ovat johtaneet siihen, että on lähdetty kehittämään etenkin pikkulapsiperheiden ennaltaehkäisevää psykososiaalista tukea. Tämän pikkulapsiperhetyön tavoitteena on nimenomaan kehittää palvelua perinteisen neuvolatyön rinnalle. Nämä tukemisen mallit tukevat perheiden selviytymistä arjessa sekä ennaltaehkäisevät ongelmia perheiden vuorovaikutuksessa ja tunne-elämässä, jotta näistä ei kasautuisi vakavampia ongelmia arjesta selviytymiselle. Varhaiskasvatuksessa on myös ryhdytty kehittämään työmuotoja, joissa vanhemmat saavat tukea kasvatukseen ja vanhemmuuteen. (Vaininen, 2011, s. 64–65.) Tästä hyvänä esimerkkinä on varhaiskasvatuksen perheohjaus vanhemmuuden tukena, joka on myös tämän opinnäytetyön aiheena.

3.2 Matalan kynnyksen palvelu ja varhainen tuki

Käsitteellä matala kynnyks on moninaisia merkityksiä, ja se voi olla myös suhteellinen kokemus, eikä matalan kynnyksen palveluita voida määrittellä absoluuttisilla määreillä (Leemann & Hämäläinen, 2016, s. 590). Tässä kehittämissuhteessä matalan kynnyksen palvelulla tarkoitetaan palvelua, joka on maksuton, fyysisesti lähellä, helposti saavutettavissa ja sinne pääsee ilman lähetettä. Käynnistä ei myöskään jää merkintää mihinkään rekisteriin. Matalan kynnyksen tavoitteena on varhainen puuttuminen ja asiakkaiden tavoittaminen (Leemann & Hämäläinen, 2016, s. 591).

Matala kynnyks tarkoittaa myös sitä, että vanhemman on koettava psyykkisellä tasolla, että palvelu on helposti saavutettavissa eli sen tulee tuntua turvalliselta paikalta/ihmiseltä. Kodin ja varhaiskasvatuksen välinen vuorovaikutus pitää olla luotettavaa ja sujuvaa, ja siihen voi vaikuttaa jo hyvällä tutustumiskäynnillä. Hyvin hoidettu tutustuminen varhaiskasvatukseen on hyvä lähtökohta luottavaan ja turvalliseen vuorovaikutussuhteeseen. (Hellberg Björklund, 2018.)

Ennaltaehkäisevän perhetyön tavoitteena on tukea perhettä arjessa ja auttaa perhettä löytämään omat voimavaransa, sekä perheen hyvinvoinnin ylläpito ja

elämän muutosten aiheuttamien riskien ennalta ehkäisy. Tarkoitus on puuttua ongelmiin niiden ollessa pieniä, ja asiakasperheet ovatkin usein alle kouluikäisten lasten perheitä. Muutoksia voidaan saada aikaan lyhyessäkin ajassa. (Järvinen ym., 2012, s. 73.)

Varhainen puuttuminen ja pulmien ehkäiseminen ovat yksilö- ja perhekohtaista työtä laajempia orientaatioita, lisäksi ne läpäisevät koko sosiaalityön kirjon. Varhainen puuttuminen painottaa vastuun ottamista omasta toiminnastaan, jotta voidaan tukea toisia, sekä osallisuutta ja avoimuutta yhteistoiminnan tukemiseksi. Yleensä varhaisella puuttumisella tarkoitetaan lapsiin, nuoriin ja perheisiin suuntautuvana varhaista auttamista ja rajojen asettamista. Varhaisella puuttumisella pyritään toimimaan, kun auttamismahdollisuuksia on paljon, ja lähtökohtana on aito osallisuus ja monialainen yhteistyö. (Kananaja ym., 2011, s. 152–153.)

Varhaiskasvatus on myös omalta osaltaan perhetyötä ja ennaltaehkäisevää lastensuojelua, kun tunnistetaan ongelma, annetaan siihen varhaista tukea ja pyritään estämään ongelmien paheneminen. Tuki on ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana, mutta on esimerkiksi varhaiskasvatuksen asiakas. (Pölkki, 2016, s. 263.) Yhteiskunnan tehtävänä on taata hyvän lapsuuden edellytykset kaikille lapsille niin, että ennaltaehkäisevä työ on osana kaikkia yhteiskunnan eri toiminnan tasoja.

3.3 Psykososiaalinen näkökulma perheohjauksessa

Varhaiskasvatuksen opettajan työ perustuu pääosin sosiaalipedagogiseen orientaatioon, kun taas perheohjaajan työn orientaatio on psykososiaalinen (Mäkinen ym. 2009, 107). Perheillä on nykyään yhä useammin erilaisia vuorovaikutukseen liittyviä ongelmia ja samalla kun lapset kaipaavat tukea tunne-elämän kehitykseen. Tunnetyöskentely ja psykososiaalinen tuki on myös neuvoloissa koko ajan yleistynyt työmuoto. (Rautio, 2016, s. 27.) Psykososiaalisen tuen tavoitteena on vahvuuksien korostaminen, voimavarojen tunnistaminen ja onnistumisten kokeminen arjen eri tilanteissa (Sorsa M. ym., 2022, s. 94).

Psykososiaalinen tuki lapsiperheille kuvataan kolmen pääkategorian kautta hoito- ja asiakastyön käytännöissä: osallisuuden ja voimavarojen tuki (esim. vanhemmuuden tukeminen, vanhemman ja lapsen välisen vuorovaikutuksen tukeminen ja toiminnallisuuden vahvistaminen), oikea-aikainen tuki ja huolen tunnistaminen (esim. puheeksi ottaminen ja yhteistyön rakentaminen), ja tieto muutoksen tukena (esim. oikea-aikainen tieto ymmärryksen edistämiseksi). Ennaltaehkäisevänä työotteena psykososiaalisen tuen edellytyksenä on tuen oikea-aikaisuus ja ammatilliset vuorovaikutustaidot. Jotta varhaista psykososiaalista tukea voidaan antaa, huolet pitää tunnistaa ja ottaa puheeksi. (Sorsa M. ym., 2022, s. 83–84.)

Osallisuuden ja voimavarojen tuen tavoitteena on tuoda lapsiperheen arkeen toimivuutta. Osallisuutta tuetaan kannustamalla perhettä pyytämään apua, auttamalla vanhempia lapsen vahvuuksien tunnistamisessa. Kaikki perheet, myös he, joilla on ollut ongelmia, ovat saaneet apua osallisuuden ja voimavarojen korostamisesta. (Sorsa M. ym., 2022, s. 94–95.)

Psykososiaalinen tuki lapsiperheissä toteutuu pääosin vanhempien kautta. Ajatuksena on, että vanhemmuuden huolien ja kehittämistarpeiden tunnistaminen varhaisessa vaiheessa auttaa myös lasta voimaan hyvin. Vanhemmuuden tuen edellytyksenä on perheen ja työntekijöiden välinen hyvä ja toimiva yhteistyö. Lapsiperheen psykososiaalinen tuki on myös kasvatuksellista tukemista. (Sorsa M. ym., 2022, s. 94–95.)

Perheillä ja lapsilla saattaa olla vaikeuksia luoda hyvä suhde työntekijään, ja toisinaan vanhemmat voivat myös kyseenalaistaa palvelujärjestelmän toimintatavan ja vähättelevät tai liioittelevat perheen ongelmia. Tällöin työntekijän pitää pyrkiä tietoisesti rakentamaan yhteistyötä perheen kanssa avun saannin mahdollistamiseksi. Toimiva yhteistyö koostuu monesta eri tekijästä, joista tärkein on työntekijän taito kohdata asiakas hyväksyvällä asenteella. Hyvä yhteistyösuhde auttaa lapsen ja perheen voimaantumista. Myös tuttu ja pitkäkestoinen työntekijä, kotikäyntien tekeminen ja kulttuurisensitiivisyys edistävät luottamuksellisen suhteen rakentamista. Jos suhde ei ole toimiva, tuen tarpeet

voivat jäädä tunnistamatta ja perhe voi jopa jäädä tuen ulkopuolelle. (Sorsa M. ym., 2022, s. 96, 98.)

Voimavara- ja ratkaisukeskeisyys on paitsi työote myös ajattelumalli ja tapa olla vuorovaikutuksessa. Tavoitteena on korostaa ongelmien sijaan ihmisen voimavaroja. Ongelmia ei kielletä, tärkeintä on, että asiakasta kuullaan ja hänet kohdataan juuri sellaisena ja sellaisessa elämäntilanteessa kuin hän itseen kokee. Ihmisen arkeen kuuluvat paitsi ongelmat, myös voimavarat ja ratkaisut, kyvyt ja voimanlähteet. (Mäkinen ym. 2009, 118.) Ja tämän näkökulman koen varhaiskasvatuksen perheohjaajan tärkeimmäksi työotteeksi.

Voimavarat ovat niitä asioita, mitä asiakas osaa ja voi ja jaksaa tehdä, ja mistä asiakas saa onnistumisen tunteita. Sekä ihmisessä että hänen elinympäristössään ja perheessään on sekä fyysisiä että sosiaalisia voimavaroja, ja lisäksi ihmisellä on vielä psyykkisiä voimavaroja, ja perheohjaajan tehtävänä on auttaa vanhempaa löytämään näitä itsestään, perheestään ja elinympäristöstään. (Mäkinen ym. 2009, 118–119.) Ratkaisukeskeisyyden teoreettinen viitekehys on usein systeeminen näkökulma. Tavoitteena on ottaa huomioon ympäristötekijöiden vaikutus yksilöiden toimintaan. (Rostila, 2001, s. 49.)

3.4 Systeeminen perhetyö

Systeemiteorian mukaan yksilöt ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa muiden ympäristön systeemien kanssa, ja ihmiset ja systeemit ovat vastavuoroisesti vaikutussuhteessa toisiinsa. Systeemit ovat kaikki erilaisia, ja niiden piirteet ovat omanlaisiaan, samoin kuin niiden vuorovaikutuksen muodot. (Rostila, 2001, s. 51.) Systeeminen työote perustuu suhteisiin, ja se painottaa ihmis-suhteita, dialogia, tarinoita, yhteistoiminnallisuutta, ratkaisukeskeisyyttä ja tarinoiden uudelleenkirjoittamista. Käytännössä se näkyy siinä, ettei asiakkaiden kanssa pidetä kiirettä, vaan heihin tutustutaan ajan kanssa keskustellen. Tämän kautta pyritään luomaan mahdollisimman hyvä kuva perheestä ja heidän tilanteestaan. (Fagerström, 2016, s. 21.) Tavoitteena on nähdä perhe ja

perheiden väliset suhteet yhtenä vuorovaikutussysteeminä, eikä osoittaa ongelmaksi yhtä perheenjäsentä (Lahtinen ym., 2017, s. 16).

Perheen systeemisyys näkyy siinä, että jokainen vaikuttaa perheessä toiseen, ja kaikki vaikuttaa kaikkeen. Systeeminen teoria on nykyisen psykososiaalisen työn menetelmien ja työn perusta. Ajatus siitä, miksi ja miten perheiden kanssa kannattaa tehdä töitä, pohjautuu systeemiseen työhön. (Rönkkö & Rytönen, 2010, s. 89.)

Perhetyössä systeeminen ajattelu tarkoittaa sitä, että perhe nähdään vuorovaikutusjärjestelmänä. Tässä järjestelmässä jokainen perheenjäsen vaikuttaa toisiin perheenjäseniin omalla käyttäytymisellään ja ilmaisullaan ja on myös itse toisten vaikutusten kohde. Perheenjäsenten suhteisiin pohjautuvat perheenjäsenten tavat toimia tietyissä tilanteissa tietyllä tavalla. Tavat kuitenkin voivat muuttua, koska tilanteiden muuttuessa vaikutukset näkyvät kaikissa osapuolissa ja syntyy tilannesidonnaista vuorovaikutusta. Perhetyön lähtökohta on, että kun vaikutetaan yhteen ihmiseen ja hänen vuorovaikutustapoihinsa eli yhteen perhesysteemin vuorovaikutusjärjestelmän osaan, muutokset näkyvät myös toisissa perheenjäsenissä, eli systeemin muissa osissa. (Rönkkö & Rytönen, 2010, s. 92.)

Vaikka systeemisessä työssä perhe on pääyksikkö, pitää toiminnan kuitenkin olla lapsilähtöistä. Lapsen tarpeet tulee olla ensisijaisia ja työntekijän tulee varmistaa lapsen osallisuus ja äänen tuleminen esille. Lapsen etu tuleekin parhaiten esille toimivan vuorovaikutuksen ja turvallisten ihmissuhteiden kautta. (Lahtinen ym., 2017, s. 17.)

3.5 Varhaiskasvatus perheiden tukena

Varhaiskasvatus on läsnä monen vanhemman arjessa, sillä yli puolet suomalaisista työssäkäyvistä vanhemmista käyttävät varhaiskasvatuksen palveluita lähes päivittäin. Tätä kautta varhaiskasvatuksen työntekijät ovat vanhemmille

tärkeitä, kasvatuksellisia yhteistyökumppaneita perheiden arjessa. (Kivijärvi ym., 2009, s. 70.)

Varhaiskasvatus on yksi tärkeimmistä lapsiperheiden tukijoista (Terävä & Böök, 2022, s. 85). Varhaiskasvatuslain 3§ ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan varhaiskasvatuksen yksi tavoitteista on vanhemman tai muun huoltajan tukeminen kasvatustyössä, sekä toimia vanhemman tai muun huoltajan kanssa yhdessä tavoitteena lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa todetaan myös, että vanhemmuuteen ja huoltajuuteen liittyvät asiat tulee huomioida yhteistyössä huoltajien kanssa. (Opetushallitus 2022, s. 35; Varhaiskasvatuslaki 540/2018 1 luku 3§ 10 momentti.) Varhaiskasvatuslaki ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteet eivät kuitenkaan määrittele sitä, miten varhaiskasvatuksen yksiköiden tulisi toteuttaa vanhempien ja huoltajien kanssa toteutettavaa yhteistyötä.

Päiväkoti-ikäisten lasten perheissä varhaiskasvatus ja siihen kiinnittyvät ihmissuhteet ovat parhaimmillaan perheen sosiaalisena ja emotionaalisenä tukena sekä arjessa että perheen muutostilanteissa. Varhaiskasvatuksen rooli turvalisena ja pysyvänä tukena voi olla hyvinkin merkittävä. (Terävä & Böök, 2022, s. 84–85.)

Varhaiskasvatuksessa on tärkeää huomioida vanhemmat kumppaneina, oman lapsensa asiantuntijoina. Yhteistyö ammattilaisten ja vanhempien välillä toimii parhaiten, kun siinä on mukana toimivaa vuorovaikutusta, aitoa kuuntelemista ja kohtaamista, ja kun molemmat osapuolet pyrkivät kohti lapsen parasta. Kun yhteistyö kodin ja varhaiskasvatuksen välillä toimii, se vaikuttaa myös positiivisesti lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. (Terävä & Böök, 2022, s. 88.) Varhaiskasvatuksen ammattilaisella on myös merkittävä rooli vanhemmuuden vahvistajana, positiivinen pedagogiikka toimii myös vanhemmuuteen, ja pienikin positiivinen sana vanhemmalle lapsesta kantaa pitkälle. Mutta se toimii myös toisin päin: yksikin negatiivinen kommentti lapsesta ja etenkin vanhemmuudesta, voi olla uupuneella vanhemmalle vain lisää pahaa oloa, vaikka sitä ei olisi niin tarkoitettukaan.

Tärkeää on tukea vanhempia omien voimavarojen tunnistamista ja nähdä myönteistä vanhemmuutta itsessään ja toisessa vanhemmassa. Ratkaisuja ongelmiin ei ole tarkoitus antaa suoraan, vaan niitä pohditaan yhdessä vanhemman/vanhempien kanssa. (Järvinen ym., 2012, s. 127.)

Arki varhaiskasvatuksessa on kuitenkin hektistä, stressaavaa ja toisinaan selviytymistä päivästä toiseen, kun resurssipula ja alan vähäinen arvostus kuormittavat henkilökuntaa. Pedagogisen toiminnan toteuttamisen ja arjen sujumisen ohessa vanhemmuuden tukeminen ei välttämättä ole ensimmäisenä mielessä, kun resurssit ja voimat eivät riitä kaikkeen.

4 TUTKIMUSASETELMA

4.1 Kehittämistehtävän määrittely

Kehittämistyön tavoitteena on luoda kattava työnkuva varhaiskasvatuksen perheohjaajalle, jonka tehtävänä on tukea BSS Daghemmetin asiakasperheitä vanhemmuudessa ja yhteisöllisyyden tunteessa.

Opinnäytetyön tehtävänä on kehittää vanhempien tukemista perheohjauksen sekä vertaistukeen perustuvien menetelmien BSS Daghemmet-päiväkodissa. Tavoitteena on kartoittaa perheiden tarpeita koskien tuen tarvetta varhaiskasvatuksessa ja perheen arjessa. Pohdin myös tutkimuksessani mahdollisuuksia tukea vanhemmuutta varhaiskasvatuksessa yhteisöllisyyden ja vertaistuen lisäämisen kautta.

Kartoitan työssä varhaiskasvatuksen henkilökunnan toiveita ja ajatuksia tilanteista, joissa he kokevat perheohjaajan hyödylliseksi. Osallistamalla henkilökunnan mukaan suunnitteluun heidän on myös helpompi hyväksyä perheohjaaja avuksi omaan työhönsä.

Tavoitteena on myös tutustua hyviin käytäntöihin ja toimintatapoihin niissä kunnissa, joissa varhaiskasvatuksen perheohjaus on jo toiminnassa, erityisesti Porin kaupungin hankkeeseen. Lisäksi tulen pohtimaan ja vertailemaan heidän toimintaansa BSS Daghemmetin tarpeisiin.

4.2 Toimintaympäristön ja kehittämisiongelman kuvaus

BSS Daghemmet on yksityinen päiväkotiki, jonka toimintakieli on ruotsi. Päiväkotia ylläpitää säätiö, Svenska kulturfonden i Björneborg (SKIB, 2022). Päiväkotiki on osa Porin ruotsalaista yhteiskoulua, Björneborgs svenska samskolaa (BSS), ja kielipolku ruotsiksi jatkuu päiväkodista aina ylioppilaaksi asti. Nykyään yli puolet päiväkodin perheistä ovat suomenkielisiä. (SKIB, 2022.) Itse olen toiminut BSS Daghemmetissä varhaiskasvatuksen opettajana vuodesta 2016 lähtien.

Porin kaupungissa asuu 4 238 alle 7-vuotiasta lasta, joista 38 (0,9 %) on virallisesti ruotsinkielisiä (Tilastokeskus, 2022). BSS Daghemmetin varhaiskasvatuksessa on 108 alle 7-vuotiasta lasta, joten enemmistön äidinkieli päiväkodissa on muu kuin ruotsi.

BSS Daghemmet-päiväkodin vanhemmista osa on äidinkieleltään ruotsinkielisiä, eivätkä Porin kaupungin perheohjaajat pystyisi palvelemaan näitä vanhempia, vaikka BSS Daghemmet kuuluisikin heidän palvelualueelleen. Ja vaikka kunnallisissa päiväkodeissa onkin lapsia, joiden äidinkieli on muu kuin suomi, ja osaamista toisen kielen oppimisen menetelmistä on varmasti myös kaupungin päiväkotien henkilökunnalla, se ei kuitenkaan ole sama asia kuin uuden kielen (ruotsi) oppiminen yhteisössä, joka puhuu muuta kieltä (suomi) kuin opittava kieli.

Päiväkodista lapset jatkavat kouluun ja tutut luokkakaverit ovat yleensä yhdessä koko kouluajan. Samoin vanhemmat muodostavat yhteisön, jonka tiiviys on paljon yksilöistä kiinni. Osa perheiden tuen tarpeesta liittyy heidän suomenkielisyhteensä, ja vanhemmat kaipaavat tukea kasvatuksen lisäksi myös

kieleen liittyvissä kysymyksissä: miten tukea kielen (ruotsin) oppimista kotona, miten voin itse opetella kieltä, riittääkö lapsen kielitaito ruotsinkieliseen esiopetukseen/kouluun.

Lapset tulevat BSS Daghemmet-päiväkotiin pääosin Porista, mutta myös Porin lähikunnista, eivätkä he välttämättä, eivätkä edes todennäköisesti, ole päiväkodissa naapurustonsa lasten kanssa. Tästä syystä perheiden kohtaaminen rajoittuu usein eteiseen kiireisinä aamuina, eikä lapset välttämättä tapaa juuri-kaan päiväkodin ulkopuolella, ja se saattaa olla myös vanhemmille haastavaa sekä ajallisesti että logistisesti saada lapsi päiväkotikaverille kylään. Lisäksi myös vanhemmilla on tarve keskinäiseen vertaistukeen, sekä kielellisissä että kasvatuksellisissa asioissa.

Osalla suomenkielisistä vanhemmista on halua ja tarve oppia ruotsia, jotta he voisivat tukea omaa lastaan kielen oppimisessa. Osa vanhemmista on itse aktiivisia ja on oma-aloitteisesti perustaneet kielipiirin, jossa keskustelevat ajan-kohtaisista asioista ruotsiksi, vaikka äidinkieli onkin suomi. Mutta se kattaa vain murto-osan vanhemmista, eikä ole millään tavalla ohjattua tai järjestäytyntä toimintaa.

Kun perheet kaipaavat apua kasvatuksessa tai kuuntelijaa esim. muuttuneissa perhetilanteissa, tavoitteena on järjestää varhaiskasvatuksen henkilökunnalle mahdollisuuksia keskustella vanhempien kanssa ja tukea perheitä eri elämäntilanteissa. Aina eivät kuitenkaan aika ja resurssit ole riittäviä, ja toisinaan voi myös olla, että vanhemmat kokevat, että avautuminen perheen tilanteesta ryhmän henkilökunnalle on vaikeaa.

On myös huomattavissa, että kaupungin neuvoloissa tai kasvatus- ja perheneuvonnassa ei välttämättä ole tietoa siitä, mitä kaksikielisyys on käytännössä ja miten se näyttäytyy perheissä ja BSS Daghemmetissä, jolloin lapsen tilanne ei välttämättä tule täysin ymmärretyksi näiden tahojen osalta.

BSS Daghemmet-päiväkodissa on lisäksi omat pulmansa kielen oppimisessa ja opettamisessa, ja oma asiansa on pohtia sitä, voiko lapsi jatkaa ruotsinkieliseen kouluun, ja miten lasta ja vanhempia voi valmistaa mahdolliseen päiväkodin/koulun vaihtoon. Tai miten lasta ja vanhempia voi tukea, jotta lapsi voi jatkaa ruotsinkieliseen kouluun. Tärkeää on myös tukea vanhempien välistä yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuutta, jotta perheet saadaan paremmin osalliseksi päiväkodin toimintaan (Opetushallitus 2022).

Varhaiskasvatuksessa kohtaamme myös perheitä, joilla on ollut elämässä suuria muutoksia elämässä, eikä henkilökunnalla ole resursseja eikä aina myöskään osaamista kohdata perheitä ja lasta tällaisissa tilanteissa. Tarvetta on laajemmaltikin ennaltaehkäisevälle ja neuvoa-antavalle yhteistyölle vanhempien, varhaiskasvatuksen ja muiden yhteistyökumppaneiden välille, ja tässä opinnäytetyössä keskityn siihen, mitä tarpeita juuri omalla työpaikallani, BSS Daghemmetissä, on. Miten varhaiskasvatuksessa voidaan paremmin tukea vanhempia ja perheitä?

4.3 Kehittämismenetelmät

4.3.1 Laadullinen kehittämistutkimus

Tämä opinnäytetyö on tutkimuksellinen ja laadullinen kehittämistutkimus. Tavoitteenani on kehittää vanhempien tukemista, yhteisöllisyyttä ja vertaistukea BSS Daghemmetissä.

Kehittämistutkimus on yhdistelmä eri tutkimusmenetelmiä, joita käytetään kehittämiskohteen mukaan. Kehittämistutkimus tarvitsee tutkimuksellisen otteen, mutta se pohjautuu aina teorioihin, ja sen tavoitteena on toimivien käytännön ratkaisujen luominen. (Kananen, 2012, s. 19.) Kehittämistutkimuksen ominaispiirteitä ovat sen lähtökohta, joka syntyy aidosta tarpeesta sekä sen johtaminen konkreettisesti käytettävään tuotokseen (Juuti & Lavonen, 2012, s. 65). Kehittämistutkimuksen tavoitteena on poistaa ongelma tai kehittää jotain asiaa paremmaksi (Kananen, 2012, s. 44).

Tutkimusmenetelmä on laadullinen eli kvalitatiivinen, koska tavoitteena on ymmärtää kokonaisvaltaisesti vanhemmuuden tukemisen lähtökohdat: miten vanhemmuutta nyt tuetaan varhaiskasvatuksessa muualla, miten vanhemmat kokevat tuen tarpeensa BSS Daghemmetissä, sekä miten henkilökunta kokee vanhempien tarpeet ja tuen mahdollisuudet. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on kuvailla, ymmärtää ja tulkita ilmiötä, sekä löytää syvällinen ymmärrys, eikä niinkään mitata määrää. (Kananen, 2012, s. 29.)

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään siihen, että tutkittavien näkökulmat ja ääni saadaan esiin esimerkiksi teemahaastattelun, ryhmähaastattelun ja erilaisten dokumenttien analysoinnin kautta. Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 164.)

Tässä opinnäytetyössä kohteena on yhden organisaation (BSS Daghemmet) toimintatavan (vanhemmuuden tukeminen) kehittäminen. Kehittäminen ei ole automaattisesti tutkimusta (Kananen, 2012, s. 20). Kehittämisestä tulee tutkimuksellista, kun konkreettiseen kehittämistoimintaan yhdistää tutkimuksellisen lähestymistavan. Tutkimuksellisessa kehittämisessä lopputulosta ohjaa tutkimusongelmat- ja kysymykset ja apuna toimivat tutkimukselliset menetelmät. (Toikko & Rantanen, 2009, s. 19, 22.)

4.3.2 Tutkimuksen eettinen näkökulma

Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen eli tutkimusetiikka on olennainen osa tutkimuksen tekemistä (Vilkkä 2021b s. 41). Erityisesti kun tutkimus kohdistuu ihmisiin, on tärkeää, että tutkittavien henkilöiden itsemääräämisoikeutta ja ihmisarvoa kunnioitetaan. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet on laadittu juuri siksi, että voidaan suojata tutkittavia henkilöitä. Tavoitteena on myös luottamus tutkijan ja tutkittavien henkilöiden välillä, joka syntyy juuri ihmisarvon ja oikeuksien kunnioittamisesta. Keskeisenä periaatteena onkin tietoon perustuva suostumus osallistua tutkimukseen. Tutkittavalla tulee olla yhtäläinen oikeus osallistua, jättää osallistumatta, peruuttaa tai keskeyttää osallistumisensa. (Kohonen ym. 2019, s. 7–8.)

Hyvä tieteellinen käytäntö on myös sitä, että tutkijan menetelmät tiedonhankinnassa ja tutkimuksessa ovat tiedeyhteisön hyväksymiä. Tutkijan tulee olla perehtynyt oman alansa kirjallisuuteen ja tietolähteisiin, sekä osoittaa hallitsevansa johdonmukaisesti tutkimusmenetelmät, tiedonhankinta ja tutkimustulokset. (Vilkkä 2021b s. 41–42.)

Tutkimuseettisistä näkökulmista tutkimuksen tulee myös olla avoin ja kontrolloitu. Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus tulee siis esittää avoimesti, eikä tutkittavien nimiä saa mainita ilman lupaa. Myöskään toimeksiantajan nimeä ei tule mainita luvatta. Tutkijan pitää myös varmistaa, että tutkittavan antama tieto esitetään tutkimuksessa niin, ettei siitä ole haittaa tutkittaville tai heidän sidosryhmilleen. Myös tutkimusaineisto tulee säilyttää tutkimuseettisesti, eikä aineisto saa joutua väärin käsiin missään tutkimuksen vaiheessa eikä sen jälkeen. (Vilkkä 2021b s. 45–47.)

Tutkija on myös vastuussa tekemästään tutkimuksesta, ja siitä, että sen tekemisessä noudatetaan hyviä tieteellisiä käytäntöjä. Tutkimuksen avoimuus edellyttää, että se on julkinen, ja siitä on tiedotettu asianmukaisesti, jotka ovat myös tutkimuksen uskottavuuden ja jatkuvuuden edellytykset. (Vilkkä 2021b s. 49.)

Ryhmähaastattelu tutkimustilanteena on eettisesti haastavampi kuin yksilöhaastattelu. Joku haastateltavista voi kokea jäävänsä syrjään, tai sitten ryhmäpaine saattaa johtaa siihen, että joku paljastaa enemmän kuin olisi halunnut. Tutkijan rooli ryhmähaastattelun puheenjohtajana on tällaisissa tapauksissa siirtää ryhmän huomio seuraavaan kysymykseen tai aiheeseen. (Vilkkä 2021a s. 122.)

Opinnäytetyöstä haastateltavalle aiheutuva haitta on siihen käytetty aika, erityisesti jos haastattelu pitkittyy. Haastattelun alussa on hyvä ottaa puheeksi salassapito ja vaitioloovelvollisuus, sekä haastattelun käyttöoikeudet. Samoin on tärkeää kertoa haastateltaville, miten haastattelun salassapito on suunniteltu. (Vilkkä 2021a s. 123.)

Laadullisen tutkimuksen pätevyys ja luotettavuus tulee arvioida, ja laadullisen kehittämistutkimuksen luotettavuus tulee dokumentaation kautta. Ratkaisut ja valinnat tulee perustella, ja menetelmien soveltuvuus tiedostaa ennen niiden valintaa. (Kananen 2012, s. 173.) Luotettavuutta lisää myös tutkimusten vaiheiden tarkka ja totuudenmukainen selostus, jossa kerrotaan esimerkiksi haastattelun olosuhteista ja mahdollisista häiriötekijöistä, sekä kerrotaan tutkijan oma arvio tilanteesta. (Hirsjärvi ym., 2009, s. 232.)

4.3.3 Kysely vanhemmille

Vanhempien mielipiteiden selvittämiseksi, päädyin toteuttamaan kyselytutkimuksen. Kyselytutkimuksen avulla on mahdollista kerätä laaja tutkimusaineisto ja se on tehokas menetelmä monen vastaajan tavoittamiseksi (Hirsjärvi ym., 2009, s. 195).

Kysymykset olivat sekä avoimia että strukturoituja monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymyksillä pyrin saamaan vastaukseen kysymykseen, ja avointen kysymysten kautta tarkempaa ja kuvailevampaa tietoa aiheesta. Tavoitteena oli saada vanhemmat ja huoltajat vastaamaan kysymyksiin mahdollisimman avoimesti ja omin sanoin ilman valmiita vastauksia.

Toteutin kyselyn (Liite 1) Google Formsissa, joka lähetettiin päiväkodin hallinto-ohjelman Wilman kautta jokaiselle BSS Daghemmet-päiväkodin huoltajalle, jotka ovat ottaneet Wilman käyttöön. Wilma on pääasiallinen informaatio-kanava kotien ja BSS Daghemmet-päiväkodin välillä. Tunnukset on jaettu jokaiselle huoltajalle, ja heidän vastuullaan on ottaa tunnukset käyttöön. Omiin kokemuksiini varhaiskasvatuksen opettajana perustuen Wilma-tunnukset eivät kuitenkaan ole käytössä jokaisella perheen vanhemmalla, jos vanhemmat asuvat yhdessä, vaan vain toisella (usein näissä tapauksissa äideillä).

Vastausprosenttia on vaikea laskea, koska mahdollisuus vastata annettiin jokaiselle vanhemmalle, mutta vastausten perusteella korkeintaan yhdestä perheestä vastasi molemmat vanhemmat, eli vastanneita perheitä on 17 tai 18.

Toisaalta asiakasperheiden määrän laskeminen on haastavaa, koska perheen määritelmä ei ole yksiselitteistä. Yhdellä lapsella voi olla monta perhettä, mutta toisaalta myös perheellä voi olla monta lasta päiväkodissa.

Tutkimuksen ollessa laadullinen, ei vastausprosentilla ja aineiston koolla kuitenkaan ole niin suurta merkitystä (Vilkkä, 2021a, s. 150). Tavoitteena ei niinkään ollut todeta tuen tarvitsevien määrää, vaan kuulla vanhempien ajatuksia ja toiveita varhaiskasvatuksesta saatavasta tuesta.

Ennen kyselyn lähettämistä, testasin kyselyä kahdella vanhemmalla, joista kumpikaan ei ole BSS Daghemmetin asiakkaana. Kyselyn tuloksista ei käy ilmi yksittäisiä vastaajia.

Sähköisesti toteutettu kysely oli toimiva, koska vanhemmat saattoivat vastata, kun heille itselleen sopi. Wilma-järjestelmä ei toisaalta kuitenkaan ollut paras mahdollinen kanava, koska Wilma-viestit voivat hukkuu massaan, jos viestejä tulee paljon eri tahoilta, eikä kaikki vanhemmat valitettavasti lue aina Wilma-viestejä.

4.3.4 Yhteistoiminnallinen keskustelu - Henkilökunta

BSS Daghemmet -päiväkodin henkilökunnan näkökulman pyrin tuomaan esille yhteistoiminnallisella menetelmällä. Yhteistoiminnallisella metodilla on mahdollisuus päästä lähemmäksi ryhmän ajatuksia, tunteita ja kokemuksia. Ryhmällä on myös itsellään mahdollisuus aktiivisesti osallistumalla vaikuttaa yhdessä. (Vilkkä, 2021a, s. 88.)

Jaoin henkilökunnan (17 henkilöä) kolmen hengen ryhmiin. Annoin ryhmille ohjeeksi keskustella vanhemmuuden tukemisesta varhaiskasvatuksessa, jonka jälkeen he vastaisivat kysymyksiin. Vastausten perusteella tavoite on muokata perheohjaajan työnkuva sopivaksi BSS Daghemmetiin.

Jotta keskustelu olisi sujuvampaa, henkilökunta sai jo edellisenä päivänä valmiiksi itsekseen pohdittavaksi sekä lyhyen tiivistelmän kehittämistyön aiheesta ja tutkimusongelmasta, sekä niihin liittyviä kysymyksiä (liite 2). Kysymyksiä oli neljä ja jokaiselle ryhmälle oli jaettu pino tarralappuja. Päädyin pienryhmiin ja tarralappuihin, koska pienryhmässä tulisi keskustelua enemmän verrattuna yksin täytettyihin kaavakkeisiin, mutta tarralappujen kautta kullakin olisi mahdollista kirjoittaa oma mielipiteensä ja ajatuksensa.

Ryhmät toimivat sujuvasti ja aktiivisesti. Olin mukana kuuntelemassa ryhmien keskusteluja ja vastasin kysymyksiin, joita keskustelun aikana heräsi, mutta muuten en ohjannut keskustelua. Tarkoituksenomaisesti en esitellyt varhaiskasvatuksen ohjaajan työnkuvaa kokonaisuudessaan, jotta se ei ohjaisi ryhmien keskustelua, vaan tavoitteena oli kerätä ajatuksia, jotka heräisivät henkilökunnan oman työn ja ajatusten kautta. Tästä aiheutui kuitenkin kritiikkiä yhdeltä ryhmältä, koska he olisivat halunneet lisää tietoa työnkuvasta, voidakseen kommentoida mahdollisia hyötyjä.

4.3.5 Fokusryhmähaastattelu – Porin kaupungin perheohjaajat

Kerätäkseni kokemuksia, hyviä käytäntöjä ja kehittämissuhteita Porissa toimivilta perheohjaajilta, päädyin tekemään fokusryhmähaastattelun. Fokusryhmähaastattelu on ryhmähaastattelu, joka koostuu tietystä ihmisryhmästä, ja jossa kullakin ryhmän jäsenellä on mahdollisuus sanoa mielipiteensä ja jakaa näkemyksiään (Salonen ym., 2017, s. 57). Valitsin Porin kaupungin perheohjaajat haastateltaviksi siksi, että he toimivat samassa kunnassa ja saan suurimman hyödyn esimerkiksi yhteistyöstä muiden toimijoiden kanssa.

Haastattelun etuna on joustavuus aineistonkeruutilanteessa. Vaikka tein ennakolta kysymysrunon (liite 3) valmiiksi tutustuttavaksi haastateltaville, en halunnut liikaa rajoittaa asioita, jotka tulisivat ilmi haastattelussa, koska oli vaikea arvioida mihin suuntaan ja miten laajasti haastateltavat haluat aiheesta kertoa. Halusin myös mahdollisuuden lisäkysymysten kysymiseen.

Valmistauduin ryhmähaastatteluun keskustelemalla Porin kaupungin Varhaiskasvatus perheiden arjen tukena -hankkeen hankevastaavan Susanna Pöystin kanssa hankkeesta, sen toteutuksesta ja nykytilasta ja tiimin toiminnasta. Keskustelun jälkeen sovimme tapaamisesta 20.4.2023 tiimipalaverissa, jonka aikana toteutettaisiin ryhmähaastattelu.

Toteutin fokusryhmähaastattelun Porin kaupungin perheohjaajien tiimipalaverissa, johon osallistui kolme perheohjaajaa. Kaikki olivat koulutukseltaan sosionomeja (AMK) ja olivat tehneet työtä perheohjaajana noin kaksi vuotta.

Olin etukäteen pyytänyt lupaa nauhoittaa haastattelu, mutta haastateltavat pyysivät kuitenkin, ettei haastattelua nauhoitettaisi, jotta heidän olisi luonnollisempaa keskustella ja vastata kysymyksiin, joten tein haastattelusta mahdollisimman tarkat muistiinpanot käsin. Haastattelu kesti 1,5 tuntia ja tekstiä tuli 4,5 arkillista käsin kirjoitettua tekstiä. Lopullisia kysymyksiä oli 16.

Kirjoitin muistiinpanoni puhtaaksi analysoinnin helpottamiseksi. Koska analyysin kohteena oli sisältö eikä esimerkiksi keskusteluanalyysi, ei ollut tavoitteenmukaista tehdä pikkutarkkaa litterointia (Vilkkä, 2021b, s. 137). Näin ollen tallentamisen puute ei haitannut juurikaan haastattelun sisällön analyysiä, vaikka välillä olikin haastavaa keskittyä sekä kuuntelemiseen että kirjoittamiseen.

4.3.6 Sisältöanalyysi - varhaiskasvatuksen perheohjaus muualla Suomessa

Suomessa on jo jonkin aikaa pohdittu vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa. Siksi halusin tutustua sekä analysoida ja vertailla sitä, miten muissa Suomen kunnissa on toteutettu vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa, ja päädyin tekemään sisältöanalyysiä kuntien verkkosivuista. Sisältöanalyysi on yksi laadullisen aineiston analyysimenetelmä, ja sen kohteena voi olla mikä tahansa tekstimuodossa oleva aineisto, esimerkiksi verkkosivut (Ojasalo ym., 2014, s. 136–137).

Sisältöanalyysin kunnat (Pori, Joensuu, Tuusula, Vantaa ja Kajaani) valitsin sen mukaan, miten näkyvästi he olivat avanneet toimintaansa kuntien verkkosivuilla. Osalta kuntien varhaiskasvatuspäällikköjä pyysin myös tarkentavia kysymyksiä, lähinnä varmistaakseni, että verkkosivujen tiedot pitävät paikkansa. Vasta jälkeinpäin, kun olin jo valinnut kunnat, ymmärsin nimikkeiden vaihtelevuuden, eli samaa vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa tekeville henkilöillä saattaa olla hyvinkin erilaisia nimikkeitä. Tästä syystä valitsemisani kunnissa nimike on lähes kaikissa varhaiskasvatuksen perheohjaaja, vaikka nimikkeissä on suurtakin vaihtelevuutta ympäri Suomea (kts. 5.3.).

4.4 Aineiston analysointimenetelmät

Aineiston analysoinnissa käytin menetelminä luokittelua ja sisältöanalyysiä. Luokittelin BSS Daghemmetin asiakasperheiden vanhemmille tehdyn kyselyn vastaukset sekä BSS Daghemmetin henkilökunnan keskusteluista vanhempien huolet kolmeen eri luokkaan (arjen haasteet, lasten kehitys ja vanhempiin itseensä liittyvät huolet). Näiden kautta pystyisin vertailemaan yhteneväisyyksiä sekä näkemään ne asiat, jotka vastanneet vanhemmat kokivat arjessa haasteiksi.

Eri kuntien vertailusta syntyneestä aineistosta keräsin yhteen ne asiat, jotka kunnissa oli yhteistä ja ne, jotka olivat eriäviä tai muuten huomiota herättäviä ja kiinnostavia oman kehittämistyöni kannalta.

Näiden analyysien jälkeen tein kysymykset Porin kaupungin perheohjaajille tehtävää fokusryhmähaastattelua varten. Haastattelun kysymysten pohjana käytin edellä mainittua luokitusta, sekä muita aspekteja, jotka nousivat analyysissä esiin.

Fokusryhmähaastattelun aineiston kirjoitin puhtaaksi ja samalla pelkistäen vastauksia, ja poimin aineistosta esille selkeimmät kokonaisuudet, ja ne asiat, jotka painottuivat selvästi haastattelussa. Painottumisella tarkoitan sitä, että haastateltavat konkreettisesti sanoivat jonkun asian olevan tärkeä, tai että

vastaus toistui useamman kysymyksen kohdalla tai useamman haastateltavan vastauksessa.

Vertailin myös koko aineistoa tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen ja tarkastelin eroja ja yhtäläisyyksiä näiden välillä. Lopuksi yhdistin teoreettisen viitekehyksen ja aineiston ajatuskartaksi, johon keräsin tutkimuksen aikana syntyneitä painopisteitä, sekä asioita, joihin koen, että varhaiskasvatuksen perheohjaajan työtä suunnitellessa tulee kiinnittää erityistä huomiota. Ajatuskartan avulla tein esityksen siitä, miten minkälaisella työnkuvalla varhaiskasvatuksen perheohjaaja voi parantaa vanhemmuuden tukemista BSS Daghemmetissä.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Vanhemmat

Kyselyyn vanhemmuuden tukemisesta ja vertaistuesta BSS Daghemmet-päiväkodissa vastasi 18 vanhempaa, vastaajista vain yksi oli isä. Suurin osa vastaajista (94,4 %) oli avio- tai avoliitossa, ja yksi yksinhuoltaja. Vastaajat saivat määritellä perheensä omin sanoin, ja joukossa oli sekä ydinperheitä, uusperheitä, bonusperhe, sateenkaariperhe että yksinhuoltajaperhe. Vastaajilla oli päiväkodissa lapsia sekä alle 3-vuotiaiden ryhmissä (38,9 %) että yli 3-vuotiaiden ryhmissä (50,0 %) ja kahdella (11,1 %) molemmissa. Suurimmalla osalla vastaajista (61,1 %) oli 2–3 lasta, kolmasosalla (33,3 %) oli yksi lapsi ja yhdellä (5,6 %) neljä tai useampi lapsi.

10 vastaajaa (55,6 %) oli tarvinnut tukea vanhemmuuteen ja perheen arkeen, ja tukea oli saatu muilta vanhemmilta, isovanhemmilta ja muilta sukulaisilta, perheneuvolasta tai kotipalvelusta palvelusetelillä. Tuki oli ollut lapsen kehitykseen ja vanhemmuuteen liittyvää vertaistukea sekä kasvatusvinkkejä ja lastenhoitoapua.

10 vastaajaa (55,6 %) oli myös saanut tukea varhaiskasvatuksen henkilökunnalta. Vastauksista kävi ilmi, että vanhemmat kokivat tulleen kuulluksi ja saavansa vahvistusta omiin pohdintoihin, vaikka mitään erityistä tuen tarvetta ei olisikaan. Yksi vastaajista koki myös, että olisi kaivannut tietoa siitä, minkälaista tukea päiväkodista on saatavilla.

Neljä vastaajaa (22,2 %) vastasivat että ovat tarvinneet tukea, mutta eivät ole saaneet sitä varhaiskasvatuksen henkilökunnalta.

9 vastaajaa (50 %) koki, ettei olisi tarvinnut lisää tukea. Mutta viisi vastaajaa (27,8 %) kaipasi lisää tukea. Yksi vastaaja kertoi, ettei perheneuvolasta saatu tuki riittänyt. Yksi vastaajista toivoisi lisää vertaistukea päiväkodin vanhemmilta. Yhden vastaajan mukaan ongelmista ei keskustella riittävästi, samoin yksi vastaaja toivoi, että lapsen haasteista kerrotaan ajoissa, samoin hän toivoi vinkkejä siihen, miten lasta voi auttaa kotona.

Avoimeen kysymykseen siitä, mitä ajatuksia vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa herättää, tuli 17 vastausta. Jokainen vastaaja koki vanhemmuuden tuen varhaiskasvatuksessa tärkeänä ja hyvänä asiana, vaikka ei ehkä itse juuri tällä hetkellä tukea tarvitsekaan. Yksi vastaajista koki, ettei tarvinnut tukea vanhemmuuteen, mutta vertaistuen ja muiden vanhempien kohtaamisen mahdollistaminen olisi tärkeää. Useammasta vastauksesta kävi myös ilmi, että vanhemmat kaipaavat konkreettisia neuvoja lapsen kehityksen tukemiseen kotona. Samoin kahdessa vastauksessa toivottiin, että olisi mahdollisuus saada vastauksia ”tyhmiin kysymyksiin” ja matalalla kynnyksellä. Yksi vastaajista koki, että moni tuntee itsensä yksinäiseksi vanhemmuudessa ja jonkinlainen tuki tekisi varmasti arjesta helpompaa.

Yksi vastaajista korosti myös sitä, että tieto siitä, että perheen hyvinvoinnista ollaan kiinnostuneita, tukee tietoa siitä, että lapsesta välitetään, ja samalla myös kynnys ottaa vaikeita asioita puheeksi madaltuu.

11 vastaajaa (61,1 %) toivoi lisää vertaistukea muilta päiväkodin (BSS Daghemmet) vanhemmilta. Vastaajista vain yksi (5,6 %) vastasi, ettei osallistuisi päiväkodin järjestämään vertaistuki-iltaan, jossa olisi mahdollista keskustella muiden vanhempien kanssa tietystä teemasta, kun taas 13 (71,1 %) vastasi voivansa osallistua, neljä (22,2 %) vastasi ehkä osallistuvansa.

Kysymykseen siitä, mitä teemoja vanhemmat haluaisivat käsiteltävän vertaistuki-illoissa, vastauksissa (taulukko 1) korostuivat erityisesti lapsen kehitykseen liittyvät teemat, mutta myös arjen toimintaan liittyvät teemat. Vanhempiin itseensä liittyviä teemoja ei juurikaan toivottu.

Arjen toiminta	Ruokailu, ruokakasvatus, arki, liikunnan lisääminen, sosiaalinen media, ruutuaika, pottailu, uni.
Lasten kehitys	Uhma, lapsen temperamentti, kehitysvaiheet, lapsen herkkyys, vuorovaikutus lapsen kanssa, lapsen toiminnan ohjaaminen, sosiaaliset tilanteet lapsen kanssa, lapsen kiukku, arjen vinkit.
Vanhemmat itse	WhatsApp-ryhmä, armollisuus itseä kohtaan.
Muuta	Ruotsin kielen vahvistaminen, tuleva koulu (BSS) ja sen mahdollisuudet, sairaudet, loukkaantumistilanteet.

Taulukko 1: Vanhempien toivomia teemoja vertaistuki-iltoihin

5.2 Henkilökunta

Henkilökunnan vastauksissa vanhempien huolet henkilökunnan näkökulmasta voi jakaa kolmeen: 1) arjen toiminnan huolet 2) lasten kehitykseen liittyvät huolet sekä vanhempien omaan elämään liittyvät huolet (taulukko 2).

Arjen toiminta	Uni, pukeutuminen ja vaatteet, ruokailu, rutiinit.
Lasten kehitys	Rajat ja niiden asettaminen. Haastava käytös, lasten erityisyys ja siihen liittyvät ongelmat, uhma. Tunne-elämä, emotionaalinen kehitys.
Vanhempien huolet	Vanhempien ero ja muut perheessä tapahtuvat muutokset. Vanhempien ongelmat (masennus, sairaus, taloudelliset ongelmat). Ongelmien myöntäminen.

Taulukko 2. Vanhempien huolet henkilökunnan näkökulmasta

Kysymykseen siitä, kokeeko henkilökunta varhaiskasvatuksen perheohjaajan hyödyksi omaan työhönsä, tuli seitsemän vastausta, joista kuusi oli sitä mieltä, että perheohjaaja olisi hyödyksi myös heidän työssään. Tärkeäksi koettiin, että olisi perheohjaaja, jolla on aikaa vanhemmille, ja joka on tuttu sekä henkilökunnalle että vanhemmille, jolloin yhteydenotto olisi helpompaa kaikille. Vaikeiden asioiden puheeksi ottaminen olisi helpompaa. Hyötyä olisi myös siitä, että perheiden ymmärryksen lisääntyminen arjen huolista ja ongelmista sekä niistä selviämisestä helpottaisi myös arkea päiväkodissa. Yksi ryhmä koki, ettei varhaiskasvatuksen perheohjaajasta olisi heidän työssään apua, vaikka samalla kokivatkin, että tästä olisi vanhemmille hyötyä.

Tuki voisi henkilökunnan mielestä olla keskusteluapua, tuen antamista ja ohjaamista lisäävun piiriin. Tuki kohdistuisi arjen ongelmiin: ruokailuun, rajojen asettamiseen. Tärkeänä pidettiin sitä, että apua saisi vanhemman omalla äidinkielellä nopeasti ja matalalla kynnyksellä perheen omassa toimintaympäristössä. Perheohjaajaa verrattiin myös neuvolaan, jossa käydään kerran vuodessa, mutta neuvolan terveydenhoitaja ei välttämättä tunne lasta eikä neuvola ympäristönä ole lapselle tuttu.

5.3 Varhaiskasvatuksen perheohjaus muualla Suomessa

Suomessa on toteutettu varhaiskasvatuksen perheohjausta useamman vuoden ajan. Toteutustapa vaihtelee, mutta periaate on sama: matalankynnyksen tukea ja apua perheille. Perheohjaajien työtä ohjaa varhaiskasvatustalaki, kun taas perhetyöntekijää ohjaa sosiaalihuoltolaki. Perheohjaajien esimiehenä toimii varhaiskasvatuspäällikkö tai varhaiskasvatuksen johtaja.

Monessa kunnassa vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa toteutetaan nimikkeellä varhaiskasvatuksen perheohjaaja, mutta esimerkiksi Vantaalla nimike on lapsi- ja perheohjaaja, Turussa alueellinen sosionomi, Tampereella varhaiskasvatuksen ohjaaja ja Kangasalla varhaiskasvatuksen perhekoordinaattori. Nimikkeestä riippumatta työ on kuitenkin samaa, vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksen asiakasperheille.

Porin kaupungissa varhaiskasvatuksen perheohjausta kehitetään Varhaiskasvatus perheiden arjen tukena -hankkeella, jota rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Hanke on lähtenyt Satakunnan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäytetyöstä. Kolme sosionomiopiskelijaa (YAMK) kehittivät Porin kaupungille perheohjauksen mallin vuonna 2021, jonka jälkeen hanke on jatkunut tarjoamalla ennalta ehkäisevää, matalan kynnyksen palvelua. Heidän tavoitteensa on tukea vanhemmuutta, toimivaa arkea ja perheen hyvinvointia. Heillä on kattavat verkkosivut, jotka kertovat miten voi ottaa yhteyttä ja mitä perheohjaus oikeasti on. Vertaistoiminta (esim. perhetoiminta iltaisin, nepsy-ilta ja sen jälkeiset vertaistukitapaamiset) on myös osa perheohjaajien toimintaa Porissa. (Porin kaupunki, 2023.)

Joensuussa toimii varhaiskasvatuksen perheohjaus tavoitteenaan vahvistaa vanhemmuutta ja lisätä perheen voimavaroja (Joensuun kaupunki, 2023). Joensuussa aloitettiin varhaiskasvatuksen perheohjauksen toimintamallin kehittäminen jo vuonna 2011. Perheen tarpeet ja lapsen etu ovat työn lähtökohtia. Yhteydenotot koskevat usein lasten kasvatusta, vuorovaikutusta sekä perheen muutoksia. Osallistumista ei dokumentoida eikä siitä jää merkintöjä käyttäjän tietoihin. Pyrkimyksenä on, ettei kynnystä ottaa yhteyttä olisi ollenkaan.

Joensuun perheohjauksessa painotetaan sitä, että ratkaisuja ei anneta suoraan käteen, vaan vastauksia haetaan yhdessä vanhempien kanssa. Perheohjauksen tehtävänä on ohjata vanhemmat tarvittaessa muiden palvelujen piiriin, esimerkiksi kasvatus- ja perheneuvolaan tai muihin lapsiperhepalveluihin. Perheiden tuentarve vaihtelee yhdestä kerrasta pitkäaikaisempaan tukeen. (Kokkola, 2017.)

Joensuussa perheohjaajat pitävät erilaisia vanhempainiltoja ja ryhmiä, joiden tavoitteena on myös tuoda perheohjaajat tutuksi vanhemmille, joka mahdollisesti madaltaisi myös vanhempien kynnystä ottaa yhteyttä. Painopiste perheohjauksessa on ehkäisevässä, varhaisessa tuessa. (Kokkola, 2017.) Perheohjauksen asiakkaita ovat kaikki kunnallisen varhaiskasvatuksen asiakasperheet. Perheohjaajalle voi varata ajan itse tai ryhmien henkilökunnan kautta. (Joensuun kaupunki, 2023.) Perheohjaus voi olla apuna myös varhaiskasvatuksen ja vanhempien välisissä ristiriitatilanteissa. Toimintaa kehitetään koko ajan ja perheohjaajat osallistuvat säännöllisesti erilaisiin koulutuksiin. (Kokkola, 2017.)

Tuusulassa varhaiskasvatuksen perheohjaajan toimintamalli on kehitetty YAMK-hankkeen avulla (Suoperä & Toivonen, 2021). Hankkeen kautta on toteutettu selkeä malli, jonka mukaan perheohjaus toimii. Mallissa painotetaan työnkuvan tekemistä tutuksi sekä henkilöstölle että asiakkaille, syitä ja keinoja yhteydenottoon sekä itse menetelmiä ja perheohjauksen periaatteita. Tutkimuksessa perheohjauksen toimintamallia kehitettiin yhdessä työssä toimivan perheohjaajan kanssa, jonka kautta työnkuva vastaa hyvin todellisuutta, eikä perustu pelkästään teoriaan. Lisäksi tutkimuksessa on tehty asiantuntijahaastatteluja, henkilöstökysely varhaiskasvatuksen henkilökunnalle sekä kehittävää vertaiskäynti kuntaan, jossa perheohjaus on jo ollut toiminnassa. Tutkimuksessa esille nousivat seuraavat viisi teemaa, jotka myös ovat viitekehyksenä Tuusulan varhaiskasvatuksen perheohjauksen toimintamallissa: Huolen puheeksi ottaminen, vanhemmuuden tukeminen, monimuotoinen yhteistyö, varhainen tuki ja matalan kynnyksen palvelu. (Suoperä & Toivonen, 2021, s. 34,40.)

Vantaalla perheohjausta tehdään nimikkeellä lapsi- ja perheohjaaja, ja kullakin ohjaajalla on oma yksikkönsä, jossa he toimivat. Vantaalla työhön ei ole varsinaista työnkuvaa, vaan se muokkautuu ihmisen ja hänen osaamisensa, sekä yksikön tarpeiden mukaan. Yhteistyö johtajan ja yksikön muun henkilökunnan kanssa on tiivistä. Työtehtäviin kuuluu paljon itsenäistä tiedonhankintaa koskien perheiden hyvinvointia. Lapsi- ja perheohjaajan tavoitteena on tarjota perheille matalan kynnyksen palvelua oikea-aikaisesti ja ennaltaehkäisevästi. Lapsi- ja perheohjaajaa ei lasketa päiväkodin henkilöstön suhdelukuun, eikä hänellä myöskään ole kasvatuksellista vastuuta lapsista. Näin hän voi keskittyä perheiden tukemiseen. Päiväkodeissa on arvostettu lapsi- ja perheohjaajan työtä ja työlle on ollut kysyntää, ja Vantaalla koetaan että lapsi- ja perheohjaaja mahdollistaa muun henkilöstön keskittymisen omaan perustehävänsä. (Vantaan kaupunki, 2022.)

Vantaalla koettiin, että varhaiskasvatuksen lisäksi tarvittiin perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia tukevaa toimintaa. Vuosien aikana tarve on todettu todelliseksi ja tehtävänkuvaa on tarkennettu ja toimintaa jatkettu vakinaiseksi. Lapsi- ja perheohjaajien tavoitteena on ollut myös vahvistaa palveluohjaamista ja lähipalveluja. Vantaalla on todettu, että näin on myös käynyt, ja myös huolen puheeksiottamisen osaaminen on lisääntynyt. (Vantaan kaupunki, 2021.)

Kajaanin perheohjaus varhaiskasvatuksessa on myös lähtenyt liikkeelle hankkeen avulla, mutta nykyään se toimii kaupungin toiminnan alaisena, ja heillä myös yksityiset päiväkodit kuuluvat palvelun piiriin. Heidän tavoitteensa on toimia linkkinä perheen ja päiväkodin välillä tehden yhteistyötä huoltajien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Myös Kajaanissa perheohjaaja osallistuu 2-vuotiaiden varhaiskasvatussuunnitelma-keskusteluihin (jatkossa vasu-keskustelu). Kajaanin perheohjaajilla on oma Facebook-sivu, jossa he jakavat linkkejä ja vinkkejä eri teemoista ja ilmoittavat erilaisista tapahtumista. Heidät voi tavata päiväkodilla, ulkona leikkipuistossa tai perheen kotona. (Kajaanin kaupunki, 2023.)

Alla olevaan taulukkoon (taulukko 3) on kerätty tärkeimmät huomiot, suurimmat erot ja yhtäläisyydet eri kuntien varhaiskasvatuksen perheohjauksen välillä.

	Pori	Joensuu	Tuusula	Vantaa	Kajaani
Nimike:	Varhaiskasvatuksen perheohjaaja	Varhaiskasvatuksen perheohjaaja	Varhaiskasvatuksen perheohjaaja	Lapsi- ja perheohjaaja	Varhaiskasvatuksen perheohjaaja
Kohde-ryhmä:	Hankkeessa mukana olevien kunnallisten päiväkotien asiakasperheet	Kunnallinen varhaiskasvatus, mukaan lukien perhepäivähoito	Kunnallisten päiväkotien asiakasperheet	Kunnallisten päiväkotien asiakasperheet	Hankkeen päättyessä myös yksityiset päiväkodit mukana.
Erityistä:	Tarvittaessa mukana vasukeskusteeluissa. Vertaistointi osa toimintaa.	Vertaistointi osa toimintaa.	Mukana lasta ja perhettä koskevissa keskusteluissa, verkostoyhteistyön vahvistaminen.	Kullakin ohjajalla oma toimintayksikkö (päiväkoti). Tunnetaitokerhot.	Mukana aina 2-vuotiaiden vasukeskusteeluissa.
Yhteistä kaikille:	Matalan kynnyksen apua vanhemmille erilaisissa perheen ja arjen ongelmissa. Ei lasketa suhdeluun, eikä hänellä ole kasvatusvastuuta. Tehtävänä myös palveluohjaus eteenpäin. Perhe voi itse ottaa yhteyttä tai lapsen kanssa työskentelevä henkilökunta voi myös ottaa yhteyttä. Palvelu on maksutonta.				

Taulukko 3. Varhaiskasvatuksen perheohjaus eri kunnissa

5.4 Porin kaupungin perheohjaajat

Porin kaupungin perheohjaajille tehdyssä fokusryhmähaastattelussa haastateltavat korostivat sitä, että perheohjaajat eivät tee perhetyötä, vaan perheohjausta, jota ei ohjaa sosiaalihuoltolaki vaan varhaiskasvatuslaki, eikä heillä tästä syystä ole myöskään kirjaamisvelvoitetta. Perheohjaaja nimikkeenä on haastava, ja se sekoittuu helposti perhetyöntekijään. Tämän vuoksi markkinointi ja palvelun tunnetuksi tekeminen on tärkeää.

Työnkuva on muuttunut kahden vuoden aikana. Alussa työ painottui markkinointiin ja työnkuvan esittelemiseen ja tunnetuksi tekemiseen, kun asiakasperheitä oli melko harvassa. Nyt perheet ovat löytäneet palvelun enenevässä määrin. Toisaalta kaksi vuotta on lyhyt aika uuden työmuodon tuomiseen käytäntöön, ja työnkuva muuttuu edelleen koko ajan. Syksyt ovat muutenkin hiljaisempia, kun taas kevät on kiireisempi, osittain myös koska lasten varhaiskasvatussuunnitelmien päivitys on ajankohtainen, ja apua pyytävät sekä opettajat että vanhemmat. Perheohjaajat osallistuvat vasukeskusteluihin vaihtelevasti. He ovat olleet mukana kaikkien 2-vuotiaiden vasukeskusteluissa, koska he kokevat, että 2-vuotiaan kehityksessä tapahtuu niin paljon, että ikä on kaikista otollisin, ja vanhemmilla on paljon kysyttävää.

Yhteydenpidoissa vanhemmilta korostuvat eniten lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvät sekä arjen toimintoihin liittyvät huolet. Perheohjaajat kokevat pääosin, että perheet tulevat useimmiten hakemaan apua lapsen kehitykseen tai arjen huoliin, mutta taustalla saattaa olla myös muita pulmia, ja itse ongelma onkin vain jäävuoren huippu. Tärkeimpänä he kokivat perheen kokonaisvaltaisen tukemisen.

Tärkeimpinä tehtävinä he kokevat vanhempien voimavarojen löytämisen. Heillä ei ole taikatemppeja, joilla asiat korjaantuvat, mutta yrittävät yhdessä pohtia vanhemman vahvuuksia ja keinoja. Muutos tulee vanhemmista itsestään, vanhemman pitää olla sitoutunut.

Palaute muualta

Aina ei ole ollut helppoa olla rakentamassa perheohjaajan työnkuvaa. Suurin osa henkilökunnasta ottaa avun avosylin vastaan, mutta etenkin alussa asenne varhaiskasvatuksessa oli epäilevä ja jopa hieman vastahakoinen. Perheohjaajat kokevat toisinaan, että heidän pitää näyttää konkreettisesti koko ajan työnsä tuloksia ja vastata kysymykseen ”mitä sä oikeasti teet”, koska iso osa työtä on ns. näkymätöntä työtä (mm. viestittely vanhempien kanssa, puhelinkeskustelut, tiedonhaku, palveluohjaus/-haku, tunneryhmien ja muiden vertaisryhmien valmistelut). Mutta asenne on muuttunut parempaan, ja niistä

päiväkodeista, jotka eivät ole hankkeessa mukana, on tullut kyselyjä päästä mukaan perheohjaajan palvelujen piiriin.

Tammikuussa 2023 vanhemmille tehtiin palautekysely, josta saatu palaute oli pelkästään positiivista. Vanhempien suunnalta oli selkeä toive palvelun jatkumisesta, asiakkaat kokivat myös, että perheohjaajiin on helppo ottaa yhteyttä. Palvelu koettiin siis tarpeelliseksi, ja perheohjaajilta saa nopeasti apua, ja palvelu on konkreettista apua arjen tilanteisiin. Vanhemmat kokivat saaneensa voimavaroja, ja tulleet kuulluiksi. Perheohjaajat itse kokivat myös, että heillä on aikaa kuunnella, mitä varhaiskasvatuksen muulla henkilökunnalla ei aina välttämättä ole.

Hyötyä ei voi mitata numeroilla, mutta on esimerkiksi tilanteita, että perhe on jonossa perheneuvolaan, ja jonotusaikana heidät ohjataan perheohjaajalle. Lopulta perhe ei enää tarvitsekaan perheneuvolan palveluja, kun ovat saaneet tarvitsemaansa apua jo perheohjaajalta.

Vaikka yhteydenottaja vanhemmista useimmiten onkin äiti, isät ovat aktiivisesti mukana keskusteluissa. Keskusteluun osallistuvat isät ovat tietoisia perheen haasteista ja kiinnostuneita saamaan apua. Palvelu on täysin vapaaehtoinen, ja silti isät ovat mukana, joka kertoo perheohjaajien mukaan siitä, että isät oikeasti haluavat osallistua keskusteluun.

Yhteistyö

Porin kaupungin perheohjaajat ovat mukana kaupungin moniammatillisissa tiimeissä, joihin kuuluvat heidän lisäksi muita lapsen tilanteeseen perehtyneitä asiantuntijoita. Muita yhteistyötahoja on kasvatus- ja perheneuvola ja lastenneuvola. Lisäksi he tekevät yhteistyötä hankkeen puitteissa muiden kuntien kanssa, jonka kautta he saavat vertaistukea ja vinkkejä omaan työhönsä.

Perheohjaajat myös arvioivat tuen tarpeen: riittääkö se tuki mitä he voivat antaa, vai lähetetäänkö perhe eteenpäin esimerkiksi perheneuvolaan. Perheneuvolaan saattaa olla pitkä jonotusaika, ja sinä aikana tietenkin perheohjaajat

tarjoavat tietenkin apua, eikä perhe jää yksin. Lapsen kehitykseen liittyvät huolet ohjataan varhaiserityisopettajalle, kun taas perheohjaaja auttaa, jos huoli liittyy arjen toimintoihin.

Moniammatillisissa palavereissa tai vasukeskusteluissa perheohjaajan tehtävä vaihtelee riippuen palaverin syystä. Toisinaan he keskustelevat vanhemman kanssa etukäteen, mitä vanhempi haluaa sanoa, toisinaan perheohjaajan tehtävänä on tuoda esille mitä kaikkea on jo tehty. Palaverin jälkeen voi olla tarpeen myös keskustelun jälkipurku, eli käydään läpi vanhemman kanssa asiat, joista keskusteltiin ja kuunnellaan vanhemman reaktio keskustelusta.

Perheohjaajien toiminnassa painottuvat vuonna 2023 vertaistoiminta ja tunnetaidot. He ovat kokeilleet hyvin tuloksin ns. perhekerhoja, joissa perheohjaaja tekee esimerkiksi liikuntapisteitä päiväkodin pihalle, joihin lapset ja perheet voivat osallistua itsenäisesti, ja samalla hän on tavattavissa ja keskustelee vanhempien kanssa, ja vanhemmat tutustuvat toisiinsa ja vaihtavat numeroita. Vanhemmat ovat toivoneet tälle jatkoa. He ovat organisoineet myös syksyllä 2022 nepsy-illan, jonne kutsuttiin Porin kaupungin varhaiskasvatuksen asiakasperheet. Siellä ääneen pääsivät aiheen eri asiantuntijoita, ja illan jälkeen vanhemmat saivat ilmoittautua vertaistukiryhmään, joka kokoontui myöhemmin suljettuna ryhmänä. Haastateltavat kokevat vertaisryhmän tärkeäksi, mutta toisaalta myös haastavaksi toteuttaa, koska ne tehdään ilta-aikaan, jolloin työaikojen suunnittelu hankaloituu.

Perheohjaajan työn haasteita ja toiveita

Perheohjaajat olivat kaikki aiemmin työskennelleet varhaiskasvatuksen opettajina, ja haastattelussa tuli esiin haaste siirtymisessä erilaisiin tehtäviin. Esimerkiksi työn tempo on erilainen kuin ryhmässä opettajana. Työ on myös psyykkisesti raskasta, mutta toisaalta pystyy välillä rauhoittumaan eri tavalla työtehtävien välillä.

Vanhempien elämä on kiireistä, eivätkä he aina pysty sitoutumaan siinä määrin, mikä olisi tarpeen. Aina ei ole antaa vanhemmille konkreettista ratkaisua,

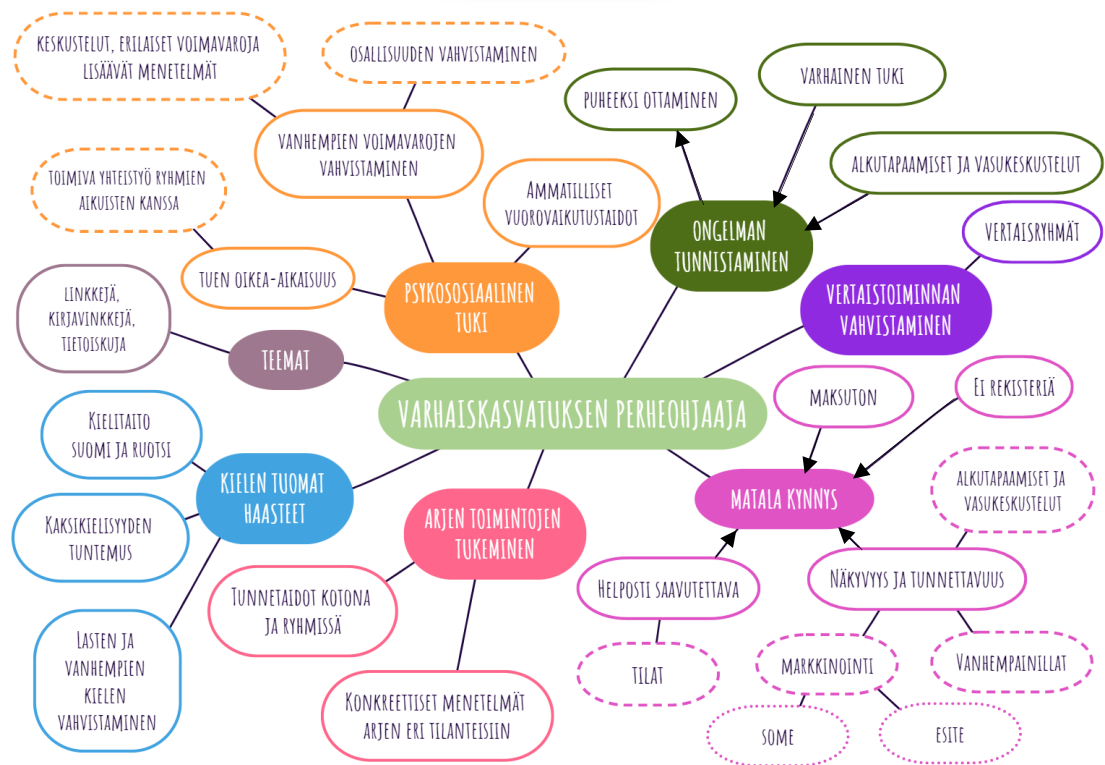
vaikka sitä ehkä joskus odotetaankin, toisaalta usein riittää se, että on läsnä ja kuuntelee. Perheohjaajat joutuvat myös jonkin verran todistelemaan työnsä merkittävyyttä ja tarpeellisuutta.

Iso haaste on myös logistiikka: mistä löydetään sopiva työtila, jossa voi keskustella rauhassa. Jotta vanhemmalla on luottavainen olo kertoa aroistakin asioista, on ehdottoman tärkeää, että tila on rauhallinen. Kaupungin perheohjaajilla on myös kaikilla useampi yksikkö, joissa he käyvät, joten siirtyminen paikasta toiseen on myös haasteellista, vaikka pieni tauko ajomatkan aikana tekee myös hyvää.

Toiveet perheohjauksen kehittämiseksi olivat selvä. He toivoivat hyviä, rauhallisia tiloja, joissa keskustella vanhempien kanssa. He toivoivat myös, että hankkeen päätyttyä työmuoto tulee pysyväksi osaksi Porin kaupungin varhaiskasvatusta, ja kattaisi kaikki kaupungin varhaiskasvatusyksiköt. Tuloksia on kuitenkin tullut jo hankkeen toiminta-ajan aikana.

6 KEHITTÄMISTYÖN TULOS

Kehittämistyöni aineistoon kuului teoreettisen viitekehyksen lisäksi vastaukset vanhemmille tehdystä kyselystä, BSS Daghemmetin henkilökunnan ryhmäkeskusteluista syntyneistä ajatuksista, Porin kaupungin perheohjaajien fokusryhmähaastattelusta sekä muiden kaupunkien vertailuista. Tein ajatuskartan (kuvio 1) aineiston pohjalta nousseista asioista ja niihin liittyvistä käsitteistä saadakseni kokonaiskuvan varhaiskasvatuksen perheohjaajan työssä huomioitavista tekijöistä.

Kuvio 1: Ajatuskartta aineiston tuloksista

Sekä BSS Daghemmetin vanhempien kyselystä, henkilökunnan ryhmäkeskustelujen vastauksista, että Porin kaupungin perheneuvojen fokusryhmähaastattelun vastauksista nousivat esiin hyvin samankaltaiset teemat. Vanhempien vastauksissa korostuivat arjen toiminnan huolet luonnollisesti enemmän kuin henkilökunnalla, mutta eniten painottuivat kaikilla huolet lasten kehityksestä.

Niihin lasten kehitykseen liittyviin huoliin, jotka näkyvät päiväkodin arjessa, puututaan varhaiskasvatuksen henkilöstön toimesta, ja niistä helposti keskustellaan vanhempien kanssa. Mutta arjen toiminnan huolet ja vanhempien omaan elämään liittyvät huolet vaikuttavat vanhempien ja koko perheen hyvinvointiin, mutta joihin varhaiskasvatuksen opetushenkilökunnalla ei ole aikaa eikä resursseja puuttua.

Varhaiskasvatuksen perusidea tiivistyy BSS Daghemmetin henkilökunnan vastauksiin kysymykseen siitä, mitä perheohjaus voisi heidän mielestään olla: matalalla kynnyksellä keskusteluapua, tukea ja palveluohjausta, ja nämä ovatkin myös yhteisiä asioita vertaillen perheohjausta kunnissa, jotka olivat mukana tutkimuksessani.

Kehittämistyön yksi tavoitteista oli kartoittaa BSS Daghemmetin asiakasperheiden tuen ja vertaistuen tarpeita. Vanhemmille suunnatun kyselyn vastauksissa nousi esiin samoja piirteitä mitä aiemmissa tutkimuksissa, eli iso osa vanhemmista voi hyvin. Moni tarvitsee apua, mutta monella on myös tukiverkostoja, isovanhempia ja ystäviä, jotka auttavat tarvittaessa. Mutta on myös vanhempia, jotka tarvitsevat tukea vanhemmuuteen, eivätkä sitä ole kokemuksensa mukaan tarpeeksi saaneet. Vanhempien vastauksista tuli selvästi esille myös se, että vanhemmat pitävät vanhemmuuden tukemista tärkeänä, vaikka eivät itse sitä juuri sillä hetkellä kokisikaan tarvitsevansa.

Kuten Porin kaupungin perheohjaajat painottivat, alussa tulee panostaa markkinointiin, jotta varhaiskasvatuksen perheohjaaja ja hänen työmenetelmänsä tulevat perheille tutuksi. Tärkeää on miettiä missä ja miten perheohjausta markkinoidaan, jotta mahdollisimman moni vanhemmista saa tietoa palvelusta ja sen tavoitteista.

Yksi tärkeistä asioista, mutta myös yksi isoimmista haasteista, perheohjaajan työssä on työtila. Jotta vanhemmat voivat kokea voivansa puhua rauhassa ja luottamuksellisesti, pitäisi perheohjaajalla olla työtila, jonne vanhemmat löytävät helposti ja joka on lähellä vanhempia, mutta kuitenkin tarvittaessa takaa rauhan keskustelulle.

Tärkeässä roolissa on myös varhaiskasvatuksen ohjaajan oma hyvinvointi. Siihen vaikuttaa myös osaltaan se, että perusasiat ovat kunnossa (mm. tilat ja selkeät työtehtävät), mutta myös se, ettei jää yksin. Kuten Porin kaupungin perheohjaajat sanoivat, vanhemmat ottavat yhteyttä lähinnä huolissa ja murheissa, ja se voi olla toisinaan raskasta. Muutoksia ei myöskään aina oteta

vastaan pelkästään positiivisesti, jolloin esimerkiksi työntekijä, jolla on uusi työnkuva, saattaa kohdata vastustusta ja kohdata tilanteita, joissa joutuu selittelemään omaa työnkuvaansa ja sen tavoitteita. Perheohjaajan tulee myös muistaa eettiset kysymykset, eli perheiden asioista ei keskustella muun henkilökunnan kanssa ilman perheen suostumusta. Kaikki nämä edellä mainitut asiat voivat kuormittaa työntekijää, jos ei ole ketään kenen kanssa puhua.

Myös koulutus ja itsensä kehittäminen ovat osa työhyvinvointia, ja monet perheohjaajat käyvät erilaisissa koulutuksissa ja päivittävät osaamistaan säännöllisesti.

Kehittämistyössäni ja sen tarveanalyysissä korostuivat psykososiaalisen tuen tarve, ongelman tunnistamisen merkitys, vertaistoiminnan vahvistaminen, palvelun matala kynnyks ja arjen toimintojen tukeminen. Lisäksi BSS Daghemmetin perheohjaajalta vaaditaan kaksikielisuuden lisäksi kaksikielisuuden sekä sen haasteiden tuntemista, ja lasten ja vanhempien kielitaidon lisäämisen osaamista.

Vertaistuen merkitys on suuri monella elämän osa-alueella, ja näin myös vanhemmuudessa. Yli puolet vanhemmista kaipasi lisää vertaistukea muilta BSS Daghemmetin vanhemmilta, ja enemmistö osallistuisi mielellään vertaistuki-iltaan. Tämä tukee myös sitä olettamusta, että vanhemmat todellakin kaipaavat toisistaan tukea ja yhteisöllisyyttä, vaikka ei olisikaan suurempia tuen tarpeita tällä hetkellä. Vertaistuellalla on myös ennaltaehkäisevä vaikutus, joten on hyvä miettiä, miten vertaistukea voidaan lisätä ja tukea.

Tuomelan ja Mäkelän (2011, s. 88) mukaan ”ihmisillä on tarve ja taipumus haluta elää järjestäytyneissä ryhmissä, jotka parantavat jäsentensä hyvinvointia”. Ihmisillä on ilmeinen tarve saada tunnustusta ja kunnioitusta muilta. Tätä pidän myös osittain pohjana sille, että opinnäytetyöni kyselyn mukaan myös ne vanhemmat, jotka eivät koe kaipaavansa tukea, sanovat kuitenkin haluavansa osallistua vertaistuki-iltoihin ja kaipaavat lisää kontakteja muihin vanhempiin.

Tuen tarve ei ole sama kuin sosiaalisten kontaktien, vertaistuen ja yhteenkuuluvuuden tarve.

Toisaalta kuten Porin kaupungin perheohjaajien haastattelussa tuli ilmi, vertaistukiryhmien järjestäminen ei aina ole helppoa, vaikka se onkin tärkeä osa työtä. Vertaisryhmien järjestäminen tapahtuu ilta-aikaan, jotta vanhemmat voivat osallistua, mutta samalla perheohjaajan tulee olla saavutettavissa myös päiväsaikaan. Onkin tärkeä pohtia ajankäyttöä ja suunnitella työtunnit niin, että perheohjaaja on saavutettavissa mahdollisimman hyvin, kun sille on tarvetta.

Lisäksi kävi ilmi, että muissakaan kunnissa eivät yksityiset varhaiskasvatustyksiköt kuulu kuntien varhaiskasvatuksen perheohjauksen piiriin, mikä toisaalta asettaa perheet eriarvoiseen asemaan.

Työnkuvan rakentaminen ja uuden aloittaminen on aina aikaa vievää, ja työtä aloittaessa pitää muistaa olla kärsivällinen. Kuten Porin kaupungin perheohjaajat sanoivat, kaksi vuotta tuntuu vielä lyhyeltä ajalta, ja työnkuva muuttuu edelleen. Koko ajan perheet löytävät yhä paremmin varhaiskasvatuksen perheohjaajan luo kaivatessaan tukea arkeensa. Alussa on tärkeää panostaa tunnetuksi tulemiseen, esitteisiin ja esittäytymiseen eri alustoilla, jotta asiakkaat löytävät palvelun.

Työn rakentaminen tuleekin aloittaa markkinoinnin suunnittelusta: digitaalisen ja paperisen materiaalin suunnittelu, perheohjaajan työnkuvan ja toiminnan esittely eri tilaisuuksissa ja esimerkiksi sosiaalisessa mediassa mainostaminen. Lisäksi pitää kerätä valmista toiminnallista materiaalia eri tilanteisiin, jota BSS Daghemmetissä on hyvä olla erityisesti vanhemmille sekä suomeksi että ruotsiksi.

Yksi tärkeimmistä tehtävistä on kynnyksen madaltaminen. Eli palvelun pitää olla näkyvä ja helposti saavutettava sekä fyysisesti että psyykkisesti. Vanhempien pitää paitsi olla tietoisia varhaiskasvatuksen perheohjaajasta, myös kokea, että on helppo ottaa häneen yhteyttä jo huolen ollessa pieni.

Huomiota pitää kiinnittää siihen, miten palvelu tuodaan esille, eli palvelu pitää esittää vanhemmille niin, että se erottuu selvästi sosiaalityöstä ja esimerkiksi lastensuojelun asiakkuudesta. Esimerkiksi sosiaalisen median hyödyntäminen olisi hyvä tapa sekä informoida ajankohtaisista asioista että tehdä tietopainotteisia tietoiskuja ja vinkkejä arkeen vanhempien kyselyssäkin esille tulleista teemoista. Tätä kautta palvelu tulisi helposti tutuksi ja lähelle vanhempia.

Kehittämistyön tavoitteena oli muodostaa varhaiskasvatuksen perheohjaajan työnkuva, jonka tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen ja vertaistuen ja yhteisöllisyyden lisääminen BSS Daghemmetissä. Laadin työnkuvan aiemmin esittelemäni ajatuskartan pohjalta (taulukko 4), johon avasin vielä konkreettisemmin ajatuskartan tehtäviä ja orientaatioita. Tämän pohjalta koen, että on hyvä lähteä liikkeelle varhaiskasvatuksen perheohjaajana, koska kuten moni muukin työnkuva, se muovautuu mukaan, minkälaisia tarpeita asiakkailla juuri sillä hetkellä on. Taulukko vastaa hyvin kehittämistyöni päätavoitetta, eli se kuvaa sitä, miltä varhaiskasvatuksen perheohjaajan työnkuva ja työorientaatiot BSS Daghemmetissä voisivat näyttää, kun tavoitteena on vanhemmuuden tukeminen.

Matala kynnyks	Psykososiaalinen tuki	Arjen toimintojen tukeminen	Ongelman tunnistaminen	Vertaistukitoiminnan vahvistaminen	Kielen tuomat haasteet ja vaatimukset
Näkyvyys ja tunnettavuus (Vanhempainillat, sosiaalinen media, muu viestintä)	Dialogisuus, menetelmät voimavarojen lisäämiseksi.	Kuuntelu, keskustelu, viestittely	Mukana alkutapaamisissa, vasukeskusteluissa (Pienten ryhmissä 2-vuotiaat, isojen ryhmissä uudet lapset)	Vertaistukitoiminnan suunnittelu ja toteutus	Kielitaito: ruotsi ja suomi
		Vinkit (teemoittain), sosiaalinen media		Vertaistukiryhmät teemoittain vanhemmille, kerran kuussa	Kaksikielisyyden ja sen haasteiden tuntemus
Lähellä perheitä (työtilat)	Palveluohjaus	Tunnetaitoryhmät ryhmissä, vinkit kotiin	Huoli puheeksi vanhempien kanssa	Perheiden yhteinen toiminta (leikkitreffit, metsäretki, samalla mahdollisuus keskustella perheohjaajan kanssa)	Lasten ja aikuisten kielitaidon vahvistaminen (vinkit, myös sosiaalisessa mediassa)
Nopea saatavuus (työajat)	Osallisuuden vahvistaminen	Materiaalin kerääminen, tekeminen ja kääntäminen.	Yhteistyö (ryhmien aikuiset, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, perheneuvola)		
	Ammatilliset vuorovaikutustaidot				

Taulukko 4: Varhaiskasvatuksen perheohjaajan työnkuva ja työorientaatiot BSS Daghemmetissä.

Taulukosta tulee ilmi varhaiskasvatuksen perheohjaajan monet mahdollisuudet olla mukana tukemassa vanhempia ja perheitä: voimavarojen ja osallisuuden vahvistamista, palveluohjausta ja vertaistukitoimintaa. Suurimpina haasteina alkuvaiheessa ovat matalan kynnyksen mahdollistaminen, eli työnkuvan tekeminen näkyväksi ja tunnetuksi sekä työtilan ja työaikojen järjestäminen niin, että perheohjaaja on oikeasti läsnä. Työnkuva vastaa tutkimuksen tavoitteisiin, ja siinä on otettu huomioon vanhempien tarpeiden lisäksi myös henkilökunnan huolet ja teoreettinen viitekehys.

7 POHDINTA

Hahmotellessani omaa aihettani eli vanhemmuuden tukemista varhaiskasvatuksessa, totesin että aiheesta on jo tehty monta opinnäytetyötä. Aihe sinällään ei olekaan uusi, ja haaste vanhemmuuden tukemisen resursseista, johon omassa työssäni olen törmännyt, onkin tavallaan jo ratkaistu.

Mutta muut opinnäytetyöt aiheesta keskittyivät kuitenkin kunnallisten mallien kehittämiseen, ja tekemäni vertailuanalyysin perusteella tuli esille, että kuntien perheohjaajien palvelut eivät yleensä ylety yksityiseen varhaiskasvatukseen, eikä kehitettyjä malleja voinut suoraan tuoda BSS Daghemmetiin. BSS Daghemmet työympäristönä vaatii myös hyvää tuntemusta kaksikielisyydestä, ja sen tuomista haasteista, kielen oppimisen menetelmistä, ja lisäksi suomen ja ruotsin kielen taitoa perheohjaajalta.

Tutkimus on eettisesti pitävä. Vanhemmat ja Porin kaupungin perheohjaajat osallistuivat kyselyyn vapaaehtoisesti. Kuuntelin myös perheohjaajien toiveita siitä, ettei haastattelua nauhoitettu. Olen perehtynyt kattavasti ja monipuolisesti aiheen kirjallisuuteen ja aiempiin tutkimuksiin. Tutkimusaineistoa säilytetään nimettömänä, ja se on suojattu salasanoilla. Tutkimuksen valmistuessa poistan haastattelujen ja kyselyjen vastaukset asianmukaisesti. Tutkimuksen kaikki vaiheet on huolellisesti dokumentoitu, ja olen perustellut tutkimuksessa

tekemäni ratkaisut. Pysin myös avaamaan niitä valintoja, jotka olisin jälkeensä tehnyt toisin.

Vanhempien ryhmä on melko homogeeninen, joten koen että suhteellisen pieneksi jäänyt vastaajaryhmä pystyi kuitenkin antamaan hyvän kuvan vanhempien mielipiteistä. Toisaalta olisin toivonut, että myös isät olisivat osallistuneet vastaamalla kyselyyn, koska jo pelkästään oman varhaiskasvatuksen opettajan kokemukseni perusteella myös isät ovat tuen tarpeessa.

Enemmän hyötyä olisin saanut henkilökunnan keskusteluista, jos olisin voinut valmistautua hieman paremmin. Mutta koska henkilökunnalla on melko harvoin koko henkilöstön tapaamisia, mahdollisuuksia ryhmäkeskustelun järjestämiseksi koko henkilökunnalle oli vähän. Oma aikataulu pakotti toimimaan nopeasti, kun sain ilmoituksen mahdollisesta palaveripäivästä päivän varoitusaikalla. Koen kuitenkin, että oli parempi saada se tehtyä tällä aikataululla, kuin että se olisi jäänyt tekemättä.

Opinnäytetyöprosessin aikana vahvistui tunne siitä, että tarvetta vanhemmuuden tukemiselle todellakin on. Opinnäytetyöprosessin aikana kävin myös PerheSomebody-koulutuksen. PerheSomebodyn tavoitteena on mm. vanhempien ja lasten kehoitietoisuuden, tunnetaitojen ja sosiaalisten taitojen tukeminen, sekä tukea vanhempien kasvatustehtäviä ja vanhemmuustaitoja. PerheSomebody-koulutuksesta ja -ryhmästä nousi paljon ideoita siitä, mitä menetelmiä vanhempien ja lasten kanssa voi käyttää, ja miten pienilläkin harjoituksilla voi olla suuri merkitys koko perheen hyvinvoinnille.

Vertaistuen tarve korostui sekä teoreettisessa viitekehyksessä, että vanhemmille tehdyssä kyselyssä. Itsellä on sekä hyviä että huonoja kokemuksia organisoiduista vertaistukiryhmistä, ja koenkin, että ohjaajalla on tärkeä rooli ryhmän alussa, jotta kaikilla olisi hyvä olla, ja vaikeidenkin asioiden jakaminen helpottuisi.

Perhetyön määritelmä ei ole selkeä. Siksi onkin tärkeä määritellä perheohjaajan rooli ja tehtävä hyvin, jotta vanhemmille on selvää se, ettei varhaiskasvatuksen perheohjaus ole perhetyötä, jolla saattaa olla negatiivinen tunnelataus, jos se yhdistetään lastensuojeluun tai muihin sosiaalityön asiakkuuksiin. Samoin voi vielä pohtia lopullista nimikettä. Varhaiskasvatuksen perheohjaaja näyttää olevan melko vakiintunut nimike Suomessa, mutta vielä oli melko paljon vaihtelevuutta, mikä saattaa osaltaan aiheuttaa hämmennystä ja epävarmuutta vanhemmissa työntekijän roolista.

Yksi kysymyksistä, joita tutkimuksen aikana heräsi, on miten tavoittaa isät? Kysely vanhemmille lähti jokaiselle Wilmaan kirjautuneelle huoltajalle, mutta siihen vastanneet olivat yhtä lukuun ottamatta äitejä. Mutta myös isät ovat vanhempia ja esimerkiksi avioerotilanteissa isät voivat jäädä yksin, jos isällä ei ole vertaistukea saatavilla. Myös Porin kaupungin työntekijät mainitsivat, että isät, jotka ovat perhekeskusteluissa mukana, ovat kiinnostuneita ja haluavat osallistua, mutta kuitenkin yhteydenotoista suurin osa on äideiltä.

Tällä hetkellä eli opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa, näyttää siltä, että tämän kehittämistyön seurauksena BSS Daghemmet saa osa-aikaisen (50 %) varhaiskasvatuksen perheohjaajan. Lähtökohtana on vuoden mittainen projekti, jonka aikana tilannetta arvioidaan, niin että jatkossa työaika on mahdollista lisätä, jos asiakasmäärä kasvaa ja näyttää siltä, että asiakkaat löytävät palvelun. Samalla pitää muistaa se, mitä Porin kaupungin perheohjaajat painottivat, että ns. näkymättömän työn määrä on suuri, eikä sitä sovi vähätellä. Osa-aikaisena varhaiskasvatuksen perheohjaajana ei voi myöskään vaatia, että työn tulos näkyy yhtä nopeasti kuin jos työtä tekisi päätoimisesti.

Jatkotutkimuksena sopivan ajan kuluttua, olisi kiinnostavaa tutkia vanhempien kokemuksia ja toiveita siitä, miten he ovat ottaneet varhaiskasvatuksen perheohjaajan palvelut vastaan ja miten palvelua voisi kehittää entisestään.

Jo aiemmin olen pohtinut sosionomi (AMK)-tutkinnon opinnäytetyössäni kotikäynnin ottamista osaksi lapsen tutustumista ja aloitusprosessia

varhaiskasvatuksessa (Ilander, 2017, s. 13, 19). Varhaiskasvatuksen alkukotikäynti on käytössä erityisesti kielikylpypäiväkodeissa ja siitä on hyviä kokemuksia paitsi suhteen luomisessa lapseen ja vanhempiin, mutta myös uuden kielen oppimiselle. Jos perheohjaajan työ lähtee hyvin käyntiin, mielestäni työnkuvaan sopisi myös osallistuminen yhdessä varhaiskasvatuksen kasvat-tajan kanssa kotikäynnille. Tämän voisi ottaa käyttöön ns. pilottihankkeena yh-dessä ryhmässä, ja lähteä pohtimaan sen käyttöönottoa ja tutkimaan vanhem-pien ja henkilökunnan kokemuksia.

Olen tyytyväinen kehittämistyöni lopputulokseen. Välillä on tuntunut epävar-malta, mutta onnistuin tekemään varhaiskasvatuksen perheohjaajan työnku- vasta kattavan ja monipuolisen. Siinä otetaan huomioon myös BSS Daghem- metin omat tarpeet. Koen että jos työnkuva toteutuu, vanhemmuuden tukemi- nen nousee uudelle tasolle. On ollut ilo tutkia ja kehittää sellaista aihetta, joka tuntuu tärkeältä ja merkitykselliseltä myös itselle. Olen kiitollinen myös siitä, että olen saanut BSS-organisaatiosta hyvän vastaanoton, ja saan mahdolli- suuden syksyllä 2023 ryhtyä kehittämään varhaiskasvatuksen perheohjaajan työnkuvaa käytännössä. Otan haasteen vastaan ja uskon että edellytykset on- nistumiseen ovat hyvät!

LÄHTEET

- Fagerström, K. (2016). Ihmissuhteita rakentava ja ylläpitävä lastensuojelu: Hackneyn malli ja systeeminen käytäntö lastensuojelutyössä. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-778-7>
- Halme, N. Perälä, M-L. & Kanste, O. (2015). Tuen tarve, osallisuus ja yhteistoiminta varhaiskasvatuksessa ja esi- ja alkuopetuksessa. Oppimisen ja oppimisvaikeuksien erityislehti, Vol. 25, nro 2 (15-29).
- Heiskanen L., Helamaa, T., Laru, S., Muuronen, K., Salmi, A., Satuli-Kukkonen, T. & Ukkonen-Wallmeroth J. (2019) Teoksessa Hakulinen, T., Laajasalo, T., Mäkelä, J. E., Elo, T., & Mäkelä, J. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen: Teoriasta käytäntöön (s. 30-37). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Hellberg Björklund, A (2018). Föräldrasamverkan – inte alltid enkel. Förskoletidningen 4/2018. Haettu 22.3.2023 osoitteesta <https://www.forskoletidningen.se/4-2018/foraldrasamverkan-inte-alltid-enkel>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2009). Tutki ja kirjoita (15. uud. p.). Tammi.
- Hyvärinen, S. (2007). Vanhemmuus ja parisuhde pikkulapsiperheessä. Teoksessa Armanto A. & Koistinen P. (toim.) Neuvolatyön käsikirja (347–353). Tammi.
- Joensuun kaupunki (2023). Kasvun ja vanhemmuuden tuki. Haettu 20.3.2023 osoitteesta <https://www.joensuu.fi/kasvun-ja-vanhemmuuden-tuki>
- Juuti, K., & Lavonen, J. (2012). Design-based research in science education: One step towards methodology. Nordic Studies in Science Education, 2(2), 54-68. https://www.researchgate.net/publication/320337173_Design-Based_Research_in_Science_Education_One_Step_Towards_Methodology
- Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M., & Virolainen, A. (2012). Perheen parhaaksi: Perhetyön arkea (2. uud. p.). Edita.
- Kajaanin kaupunki (2023) Kajaanin varhaiskasvatuksen perheohjaus [esite]. <https://www.kajaani.fi/tiedostot/varhaiskasvatuksen-perheohjaajien-esite-pdf/?1628867413>
- Kalland, M. (2007) Perhe tämän päivän yhteiskunnassa. Teoksessa Armanto A. & Koistinen P. (toim.) Neuvolatyön käsikirja (s. 235–240). Tammi.
- Kananen, J. (2012). Kehittämistutkimus opinnäytetyönä: Kehittämistutkimuksen kirjoittamisen käytännön opas. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

- Karila, K. (2016). Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Raportit ja selvitykset 2016:6. Opetushallitus. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf
- Kivijärvi, S., Rönkä, A. & Hyväluoma, J. (2009) Vanhemmuus arjessa: neuvottelua, hässäköitä ja hassuttelua. Teoksessa Rönkö, A., Malinen, K. & Lämsä, T (toim.). Perhe-elämän paletti. Vanhempana ja puolisona vaihtelevassa arjessa (s. 47–68). PS-kustannus.
- Kohonen, I., Kuula, A., & Spoofo, S. (2019). Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Tutkimuseettinen neuvottelukunta.
- Kokkola, J. (2017) Varhaiskasvatuksen perheohjauksessa saa tukea vanhemmuudelle. Talentia. <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/varhaiskasvatuksen-perheohjauksessa-saa-tukea-vanhemmuudelle/>
- Lahtinen, P., Männistö, L. & Raivio, M. (2017). Kohti suomalaista systeemistä lastensuojelun toimintamallia: Keskeisiä periaatteita ja reunaehtoja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-827-2>
- Lammi-Taskula, J., & Karvonen, S. (2014). Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Leemann, L. & Hämäläinen R-M. (2016). Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. Yhteiskuntapolitiikka 81:5, 586–594. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016102725606>
- Lehtimaja, I. (2007) Lapsen kasvatus. Teoksessa Armanto A. & Koistinen P. (toim.) Neuvolatyön käsikirja (s. 235–240). Tammi.
- Mahkonen, S. (2018). Vuoden 2018 varhaiskasvatuslaki. Edita.
- Mikkonen, I. (2009). Sairastuneen vertaistuki [väitöskirja, Kuopion yliopisto]. <https://erepo.uef.fi/handle/123456789/9019>
- Mikkonen, I., & Saarinen, A. (2018). Vertaistuki sosiaali- ja terveysalalla. Tietosanoma.
- Mykkänen-Hänninen, R., & Kääriäinen, A. (2009). Vertaisuus ja vertaistuki eroauttamisessa. Lastensuojelun keskusliitto.
- Mäkelä, J. (2019) Yhteisöllinen kasvatus - Kukaan ei selviä vanhemmuudesta yksin. Teoksessa Hakulinen, T., Laajasalo, T., Mäkelä, J. E., Elo, T., & Mäkelä, J. Vanhemmuuden ja parisuhteen tuen vahvistaminen: Teoriasta käytäntöön (s. 11-19). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A., & Saarnio, T. (2009). Ammattina sosionomi. WSOYpro.

Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. Opetushallitus.

Porin kaupunki (2023) Varhaiskasvatus perheiden arjen tukena -hanke. Haettu 10.3.2023. <https://www.pori.fi/kaupunki-ja-hallinto/hankkeet-ja-verkot/hankkeet/varhaiskasvatus-perheiden-arjen-tukena-hanke/>

Pulkkinen, L. (2022). Lapsen hyvinvointi alkaa kodista. PS-kustannus.

Pölkki, P. (2016). Ehkäisevä lastensuojelu ja varhainen tuki perheille. Teoksessa Törrönen, M., Hänninen, K., Jouttimäki, P., Lehto-Lundén, T., Salovaara, P., & Veistilä, M. (toim.). Vastavuoroinen sosiaalityö (s. 261-277). Gaudeamus.

Rantala, A., Uotinen, S., & Räikkönen, E. (2018). Konsultoivan varhaiserityisopettajan perhelähtöiset toimintatavat. *Journal of Early Childhood Education Research*, 7(1), 3–24.

Rautio, S. (2016). Neuvolan perhetyö vanhemmuuden varhaisena tukena ja yhteistyönä [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. Jyväskylä University Printing House.

Rostila, I. (2001). Tavoitelähtöinen sosiaalityö: Voimavarakeskeisen ongelmanratkaisun perusteet. Jyväskylän yliopisto.

Rönkkö, L., & Rytönen, T. (2010). Monisäikeinen perhetyö. WSOYpro.

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T., & Kinos, S. (2017). Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulu.

Shilling, V., Morris, C., Thompson-Coon, J., Ukoumunne, O., Rogers, M., & Logan, S. (2013). Peer support for parents of children with chronic disabling conditions: a systematic review of quantitative and qualitative studies. *Developmental medicine and child neurology*, 55(7), 602–609. <https://doi.org/10.1111/dmcn.12091>

Sihvonen, E. (2020). From family policy to parenting support: Parenting-related anxiety in Finnish family support projects [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopisto.

Sorsa, M., Hopia, H., Heino-Tolonen, T. & Raitakari, S. (2022). Lapsiperheiden psykososiaalinen tuki Suomessa. *Sosiaalilääketieteellinen Aikakauslehti*, 59 (1) (s. 83–103). <https://doi.org/10.23990/sa.97265>

Sorsa, T., Lehtonen, N. & Rotkirch A. (2022). Kuka haluaa lapsia 2020-luvulla? Väestöliitto.

Suoperä, M. & Toivonen, N. (2021) Varhaiskasvatuksen perheohjaajan toimintamallin kehittäminen Tuusulan kuntaan. [YAMK-opinnäytetyö, LAB-ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021052711717>

Terävä, J. & Böök M-L. (2022) Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa Koivula, M., Siippainen, A., Eerola-Pennanen, P., & Böök, M. L. Valloittava varhaiskasvatus: Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia (3. korjattu ja laajennettu painos, s. 77–88). Vastapaino.

Terävä, J., Närvi, J., Lammi-Taskula, J. & Eerola, P. (2022) Kuka hoitaa kotona? Teoksessa Eerola, P., Repo, K., Alasuutari, M., Karila, K., & Lammi-Taskula, J. (toim.) Lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen monet polut: Lasten, perheiden ja politiikan näkökulmia (s. 133–152). Gaudeamus.

Tilastokeskus (2022). Suomen- ja ruotsinkielinen väestö ikäryhmän ja sukupuolen mukaan alueittain, 1990–2022 [tilasto].

https://pxdata.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_vaerak/stat-fin_vaerak_pxt_11s2.px/

Toikko, T., & Rantanen, T. (2009). Tutkimuksellinen kehittämistoiminta: Näkökulmia kehittämisprosessiin, osallistamiseen ja tiedontuotantoon. Tampere University Press.

Tuomela R. & Mäkelä P. (2011). Sosiaalinen toiminta. Teoksessa Sosiaalisen toiminnan perusta (s. 87–112.) Gaudeamus.

Ulferts, H. (2020). Why parenting matters for children in the 21st century: An evidence-based framework for understanding parenting and its impact on child development. OECD Education Working Papers, No. 222, OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/129a1a59-en>

Vaininen, S. (2011). Sosiaalityöntekijät sosiaalisen ammattilaisina: Sosiaalityöntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden käsitykset sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijöiden ammatillisesta toiminnasta 2000-luvun alussa. Tampere University Press.

Vantaan kaupunki (21.9.2021). Lapsi- ja perheohjaajat lasten ja perheiden hyvinvoinnin edistäjiä. <https://tarkeissatoissa.fi/katso/varhaiskasvatuksen-lapsi-ja-perheohjaajat-lasten-ja-perheiden-hyvinvointia-edis>

Vantaan kaupunki (18.2.2022). Lapsi- ja perheohjaajat tekevät vaikuttavaa työtä perheiden hyvinvoinnin eteen. Haettu 18.4.2023 osoitteesta <https://www.vantaa.fi/fi/ajankohtaista/artikkeli/lapsi-ja-perheohjaajat-tekevät-vaikuttavaa-tyota-perheiden-hyvinvoinnin-eteen>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018 muutoksineen. Haettu 20.3.2023 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>

Vilén, M., Toivanen, R., Tapio, N., & Seppänen, P. (2010). Kohtaamisia lapsiperheissä: Menetelmiä perhetyöhön. Kirjapaja.

Vilka, H. (2021a). Näin onnistut opinnäytetyössä: Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. PS-kustannus.

Vilka, H. (2021b). Tutki ja kehitä (5., päivitetty painos.). PS-kustannus.

Vuorenmaa, M. (2019) Pienten lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tilastoraportti 10/2019.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019050214035>

LIITE 1: KYSELY VANHEMMILLE

Kysely vanhemmille ja huoltajille

Vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, ja eikä ketään voida tunnistaa vastausten perusteella.

Olen Riikka Ilander, monille varmasti jo tuttu varhaiskasvatuksen opettaja BSS Daghemmet-päiväkodista. Opiskelen Satakunnan ammattikorkeakoulussa Sosionomi (YAMK) -tutkintoa, ja teen parhaillaan opinnäytetyötäni yhteistyössä BSS Daghemmetin kanssa. Opinnäytetyöni tavoitteena on **kehittää perheiden ja vanhemmuuden tukemista**

BSS Daghemmetissä, ja siihen tarvitsisin teidän vanhempien apua ja mielipiteitä. Osa opinnäytetyötäni on vanhempien ja vanhemmuuden tukeminen

yhteisöllisyyden/vertaistuen kautta, ja muutama kysymys koskee myös tätä aihetta. Toivon että mahdollisimman moni vastaa kysymyksiin, koska tämän tarvekyselyn vastausten perusteella näemme mitä **toiveita ja tarpeita teillä perheillä** on, ja miten BSS Daghemmet voisi parhaalla mahdollisella tavalla vastata juuri teidän tarpeisiinne. Perheestä saa tulla useampi vastaus, eli vanhemmat/huoltajat voivat vastata mielellään kukin omana vastauksenaan.

Vastaattehan lomakkeeseen viimeistään 31.3.2023. Kiitos!

Lisätietoa tai muita kysymyksiä voi tiedustella sähköpostitse: riikka.ilander@bjss.fi

---

Perheohjaus varhaiskasvatuksessa

Perheohjaus varhaiskasvatuksessa on **matalan kynnyksen palvelu**, jonka tavoitteena on **tarjota perheille tukea ja apua arkeen**. Esimerkiksi Porin kaupungilla on toiminut hanke *Varhaiskasvatus perheiden arjen tukena*, jossa perheohjaus kulkee perheiden rinnalla tarjoten vinkkejä arjen pulmiin tai kun vanhempi haluaa keskustella lapsen kasvuun, kehitykseen tai perheen muuttuviin tilanteisiin liittyvistä asioista.

Perheohjaus varhaiskasvatuksessa on maksutonta, ja tavoitteena on, että tukea ja apua saa helposti ja nopeasti puhelimitse, sähköpostilla, Wilmalla tai tapaamalla kasvotusten. Eikä ole niin pientä kysymystä/pulmaa etteikö voisi kysyä neuvoa tai tulla juttelemaan. Perheohjaajan työ tapahtuisi pääsääntöisesti päiväkodilla, jossa perheen lapset ovat hoidossa, ja palvelu olisi kaikille päiväkodin asiakasperheille. **Perheohjauksen tarkoituksena on lapsen ja perheen hyvinvoinnin lisääminen tukemalla vanhemmuutta ja vahvistamalla perheiden voimavaroja**. Keskustelut perheohjaajan kanssa ovat luottamuksellisia, eikä niistä jää merkintää mihinkään rekisteriin.

* Vastaus vaaditaan

Taustatiedot

Siviilisäätö: *

Vain yksi vastaus.

- Avioliitto
- Avioliitto
- Yksinhuoltaja
- Muu: _____

Roolinne perheessä: *

Vain yksi vastaus.

- Isä
- Äiti
- Muu: _____

Perhemuoto (Ydinperhe, uusperhe, muu) tai muuta mitä haluatte kertoa perheestänne: *

Lapsia päiväkodissa **BSS Daghemmet**: * *Vain yksi vastaus.*

- Pienten ryhmissä (alakerta)
- Isompien ryhmissä (yläkerta)

Yhteensä lapsia perheessä: * *Vain yksi vastaus.*

- 1
- 2–3
- 4 tai enemmän

Vanhemmuuden tukeminen

Oletteko tarvinneet tukea vanhemmuuteen tai perheen arkeen? * *Vain yksi vastaus.*

Kyllä

Ei

Jos olette tarvinneet, minkälaista:

Oletteko saanut tukea varhaiskasvatuksen henkilökunnalta? * *Vain yksi vastaus.*

Kyllä

Ei

Jos olet saanut tukea varhaiskasvatuksen henkilökunnalta, minkälaista:

Olisitko kaivannut lisää tukea? Jos olet, kerro minkälaisiin haasteisiin? *

Mitä muita ajatuksia vanhemmuuden tukeminen varhaiskasvatuksessa herättää? *

Vertaistuki ja yhteisöllisyys

Toivoisitko lisää vertaistukea muilta päiväkodin (BSS Daghemmet) vanhemmilta?*

Vain yksi vastaus.

Kyllä

Ei

Osallistuisitteko päiväkodin järjestämään "vertaistukitapaamiseen" ilta-aikaan?

Esim. teemana voisi olla lapsen uni. Ensin olisi pieni alustus unesta ja siihen liittyvistä haasteista. Sen jälkeen vanhemmat saisivat keskustella ja kysellä vinkkejä unesta tai ihan mistä tahansa aiheesta keskenään. * *Vain yksi vastaus.*

Kyllä

Ei

Ehkä

Muu:

Minkälaisia teemoja toivoisitte vertaistuki-iltoihin, tai muita kehittämissuhteita: *

Millä kielellä toivoisitte, että edellä mainittu vertaistuki-ilta olisi? * *Vain yksi vastaus.*

- Suomi
- Ruotsi
- Vuorotellen

Muita ajatuksia vertaistuesta ja yhteisöllisyydestä päiväkodissa? Haluaisitteko tavata enemmän muita päiväkodin vanhempia tms. *

Mitä mieltä olette **vanhempainilloista**? Onko nykyinen malli hyvä (infopainotteinen ilta, osittain toiminnallinen) vai toivoisitteko enemmän ohjattua tai vapaata keskustelua muiden vanhempien kanssa? Muita ajatuksia vanhempainilloista. Sana on vapaa: *

KIITOS VASTAUKSISTA!

This content is neither created nor endorsed by Google.

Google Forms

LIITE 2: ENNAKKO-OHJE HENKILÖKUNNALLE

Handledare inom småbarnspedagogik (varhaiskasvatuksen perheohjaaja)

I många kommuner i Finland finns det redan en (eller flera) **handledare inom småbarnspedagogik (varhaiskasvatuksen perheohjaaja)**. Till exempel Björneborgs stad har ett projekt *Varhaiskasvatus perheiden arjen tukena* där de har provat på det med goda resultat nu en stund (från hösten 2021), men i några kommuner i Finland har dessa funnits redan i flera år (åtminstone från 2017).

Målet är att med låg tröskel erbjuda **stöd och hjälp i vardagen åt föräldrarna och familjerna**, och att öka familjernas välmående och stödja deras föräldraskap och vara där och lyssna, och styra dem vidare vid behov.

Andra och ett lika viktigt mål är att **stöda personalen**, så att personalen kan koncentrera sig på barngruppen. T ex om familjen/föräldern har problem eller ändringar i vardagen eller annat som de funderar på, och det känns att föräldrarna behöver någon att prata med, så har man någon som man kan hänvisa föräldrarna till.

Fundera på följande frågor, som sedan diskuteras i små grupper under kvällsmötet på tisdag:

1. I hurdana frågor/problem behöver föräldrarna hjälp i vardagen?
2. Upplever ni att gruppernas personal skulle kunna ha nytta av en handledare inom småbarnspedagogik?
  - a. Om ja, hurdan nytta?
  - b. Om nej, varför inte?
3. Hurdan nytta skulle en handledare inom småbarnspedagogik kunna vara åt föräldrarna?
4. Andra tankar som ämnet väcker?

Pohdi seuraavia kysymyksiä, joista keskustellaan pienryhmissä tiistaina iltapalaverissa:

1. Minkäläisiin arjen haasteisiin vanhemmat tarvitsevat apua?
2. Koetteko että ryhmien henkilökunta hyötyisi varhaiskasvatuksen perheohjaajasta
  - a. Jos kyllä, minkäläistä hyötyä?
  - b. Jos ei, miksi ei?
3. Minkäläistä apua varhaiskasvatuksen perheohjaajasta voisi olla vanhemmille?
4. Muita ajatuksia aiheesta?

LIITE 3: FOKUSRYHMÄHAASTATTELUN KYSYMYKSET

Fokusryhmähaastattelu. Kysymyksiä Porin kaupungin perheohjaajille
20.4.2023.

- 1) Jaakonsaari (2021, s. 45) sanoo opinnäytetyössään: *Käytäntö tulee näyttämään, mikä korostuu enemmän perheohjaajan työssä varhaiskasvatuksen arjessa perheiden, lasten vai työntekijöiden tukeminen.*

Mitä se käytäntö on osoittanut? Mikä kohderyhmä korostuu eniten, perheet, lapset vai työntekijät?

- 2) Onko työnkuva muuttunut vuoden/vuosien aikana?
- 3) Riittääkö aika? Kerro ajankäytöstä.
- 4) Miten olette mukana vasuissa?
- 5) Minkä tyyppisiä huolia vanhemmilla on?
- 6) Minkä koette tärkeimmäksi tehtäväksi?
- 7) Minkälaista palautetta on tullut varhaiskasvatuksen henkilökunnalta?
- 8) Minkälainen asenne henkilökunnalla on ollut?
- 9) Ajatuksia perheohjaajan nimikkeestä ja roolista?
- 10) Onko vanhemmilta tullut suoraa palautetta?
- 11) Ottaako isät yhteyttä? Minkälainen on isän rooli?
- 12) Mitä yhteistyötahoja teillä on?
- 13) Perheohjaajan rooli moniammatillisessa palaverissa?
- 14) Kuuluuko vertaistoiminta perheohjaajan työtehtäviin?
- 15) Millaisia haasteita on noussut esiin perheohjaajan työssä?
- 16) Miten kehittäisit varhaiskasvatuksen perheohjauspalvelua? Toiveita ja haaveita omaan työhön.